

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

Disputatio II. De tentatione Dei, blasphemia, & sacrilegio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

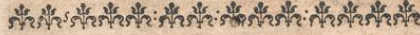
Orta ex vitiis probis, & fide dignis, iuxta Textum in cap. inquisitionis, de Accusationib. vel semiplena illius probatio, quæ conlurgit ex testimonio vnius testis omni exceptione maioris, aut talibus iudiciis roborato, vt æquiualeat tali testimonio, vel adesse debent iudicia ita vrgentia, & plene probata, vt merito eis fides adhiberi possit, qualia sunt, si apud maleficium reperiantur membra humana, hostiæ, aliæque res sacræ profanis mixtæ, imagines cereæ acubus transfixæ, chirographum propria manu scriptum, quo se dæmoni tradit, vel sigillum aliquod huius pestiferæ feruituris, vel si se vinxerit, aut animalia necauerit medijs de se vanis, & inefficacibus, si minatus fuerit alicui malum, & postea inuenitur fascinatione infectus, ac denique si proprio ore extra iudicium se magum professus fuit. Hæc enim omnia iudicia sunt vrgentia huius diabolice artis: Insuperque debet iudex fundamentum huius inquisitionis specialis manifestare malefico, cum illum ad dicendam veritatem cogit; alias non censetur obligatus respondere, quia ei non constat de legitima interrogatione: & facit cap. qualiter, & quando, de Accusat. sic Caietan. 2. 2. quæst. 69. art. 2. Nauarr. in man. cap. 18. num. 57. Valen. Martin. Delrio, Petrus Binsfeld. & alij supra. Id ipsum, quod sufficit, vt reus interrogetur, credo sufficere, vt testes de illo examinentur. Nam esto in cap. inquisitionis, cap. qualiter, & quando, el. 2. cap. cum oporteat, de Accusationib. infamia publica requiritur ad hanc specialem inquisitionem per testes; eo ipso quod denunciatio iudicè facta est in iudicio, vel vrgentia iudicia probata sunt, laborat reus infamia publica, & ita obtinuit vltus, quod facta denunciatone capi possit informatio.

Supradicta semiplena probatio ex fama, vel denunciatone, vel iudicijs sufficit, vt reus mittatur in carcerem. Vt autem torqueatur, debet hæc semiplena probatio alijs adminiculis adiuuari, iuxta ea quæ diximus de Hæretico. Nunquam tamen sola testificatio vnius malefici absque alijs iudicijs sufficiens est ad capturam, & multo minus ad torquendum denunciatum, etiamsi hæc testificatio fuerit in mortis articulo. Poterit autem iudex ex vi illius denunciatonis metu tormentorum firmate inuestigare alia medijs sic ex Petro Binsfeld. tract. de confess. maleficor. 2. p. in princip. conclus. 3. & 4. notat Valen. dicto p. 4. §. 2. & 4. At si duo vel tres malefici te denunciant, sufficit, vt ex vi testimonij illorum interrogeris, & torquearis; quia illa est pluraquam semiplena probatio: sic dicunt doctores.

Nomia testium, & denunciatoris regulariter non sunt manifestanda reis, neque illorum aduocatis ob periculum, si cur in causis fidei. Quando autem hoc periculum cessat, & causa non agitur in tribunali inquisitionis manifestanda sunt, vt ei integre concedatur defensio. Reliqua quæ hic desiderari possunt de defensione reorum, de sententia, & penitentia implenda peti debent ex his quæ de hæresi dicta sunt: quia hoc crimen illi satis est affine.

8. Restat, vt obligationem, quam habet maleficus, qui ad Deum conuertendus est, declaremus. Et primò supponere debet tanquam de fide certum ob grauissima crimina commissa, & fidem dæmoni datam non esse exclusam à diuina misericordia, si ex toto corde antea vitæ penituerit. Et licet diabolo tradiderit chirographum suo sanguine ob signatum, quo se in seruum perpetuo dicauerit, in causa non est, quo minus à tam nefaria seruitute per penitentiam exire possit. tamen si ei non reddat chirographum concessum, vt bene notarunt Sanch. lib. 2. in decalog. cap. 40. n. 53. Suar. tom. 1. de Religione, lib. 2. de superstit. cap. 17. n. 4. Bonac. disp. 3. de primo decalog. precepto. g. 5. n. 11. Quod si chirographum factum, vel eius exemplar in sua fuerit potestate, debet omnino illud distrumpere, & cremare. Et idem est de quolibet alio signo huius diabolice artis, tum ob periculum, ne redeat ad pristinam cum dæmone amicitiam, tum ne alijs scandalo sit fortè videatur. Quæ rationes præponderant humilitatis fructui, quem ex recordatione præteritæ impietatis colligere poterat talia signa retinendo: sic Suar. Sanch. Bonac. supra. Deinde tenetur libros omnes, & scripta huius diabolice artis inquisitionibus, seu ordinarijs tradere vel concremare: alij incurrunt penas impositas contra tenentes, seu legentes libros prohibitos, vt constat ex Indice librorum prohibitorum, & ex motu proprio Sixti vbi hi libri prohibentur, & notauit Suar. lib. 2. de superstit. cap. 19. in fine, Sanch. lib. 2. in decalog. cap. 38. n. 83. Quoad pretium receptum pro vltu, & exercitio huius impie artis aliqui existimant semper restituendum esse: quia est malè acquisitum, sed præcipue quando effectus, ob quem datum fuit, non obtinetur: quia tunc videtur cessare voluntas concedentis. Cæterum si maleficus conficius suæ artis media appouit, quæ sibi visa fuerunt sufficientia ad effectus consecutionem non tenetur pretium sibi datum restituere in conscientia, nisi condemnentur: quia pretium non fuit datum sub conditione, vt effectus obtineretur, sed sub conditione, vt ipse maleficus media secundum regulas suæ artis ad effectum apponeret, sicuti pretium, quod medico datur, non est sub conditione, vt infirmo de facto concedat salutem, sed vt procuret illi concedere. Ne Ferr. de Castro Sum. Mor. Paris 111.

que obstat malè recipere pretium; quia esto male recipiat, non tamen iniuste, sicuti meretrici turpiter recipit, at non iniuste: imò neque turpiter retinet copula iam transacta. Verum si maleficus ignarus fuit arte magiæ, aut ex malicia media ad effectus consecutionem noluit apponere, sine dubio obligatus erit consulenti reddere pretium; quia deceptus est, si quidem illi non est concessum id ob cuius rationem reddi potest; quia ob probabili tamen sententia pauperibus reddi potest; quia ob turpitudinem commissam videtur priuatus iure recuperandis: sic Sanch. lib. 2. in decalog. cap. 38. num. 96.

DISPVATIO II.

De Tentatione Dei, Blasphemia, & Sacrilegio.

DX proemio huius Tractatus constat hæc vitia esse religioni opposita per defectum: Deficiunt namque à vera religione, vt insequentibus videbimus.

PUNCTVM I.

Quid sit tentatio Dei? quibus modis contingat? & quale peccatum?

SVMMARIVM.

- 1 Præmittitur duplicem esse tentationem.
- 2 Definitur probationis tentatio.
- 3 Si miraculoso effectu velis, vt Deus suam voluntatem, & beneplacitum manifestet de aliquo futuro euentu, esto aliqui affirmant non esse tentationem propriè, affirmandum est tentationem esse.
- 4 Probatio per media indebita alicuius diuina perfectionis mala est, & religioni opposita.
- 5 An perere à Deo, vt suam omnipotentiam, vel scientiam medijs indebitis, alteri manifestet, sit tentatio? Proponitur dubitandi ratio, & resoluitur esse tentationem.
- 6 Duplex est tentatio alia cum infidelitate coniuncta, alia absque infidelitate. Alia formalis, alia virtualis.
- 7 Tentatio expressa à virtuali differt specie.
- 8 Aliqui putant tentationem interpretari uiam Dei esse posse peccatum veniale ex leuitate materia.
- 9 Probabilius est oppositum.
- 10 Probatio ferri candentis, & aqua feruentis in veritate testimonium prohibita est.
- 11 Satisfit obiectionibus.
- 12 Nemini est licitum absque speciali reuelatione offerre miraculum in testimonium veritatis.
- 13 Qua ratione se offerre martyri temerariè sit tentatio Dei.
- 14 Item quomodo dicatur Dei tentator, qui absque ulla preparatione ad orandum accedit.
- 15 Idem est de eo qui nulla preparatione, vt studio officij, predicatoris assumit.

Dupliciter quis tentari potest vel probatione, vel inductione. Probatione tentatur, si aliqua eius perfectio examini subicitur Inductione, si ad aliquod malum agendum inducatur. Hoc secundo modo raro Deus tentari potest; quia nullus est ita insipiens, vt ignoret illam immensam bonitatem omni malicia incapacem esse. Primo tamen modo sæpe tentari solet: quia eius perfectiones non satis hominibus notæ sunt. De hac ergo tentatione, quæ est probationis, seu experimenti tractant doctores omnes cum D. Thom. 2. 2. q. 97. art. 1. & segg. & hæc est, quæ absolute tentatio Dei vocatur.

2. Communiter à doctoribus supra definitur, vt sit quedam probatio, seu experientia alicuius diuina perfectionis, nempe scientiæ, potentæ, bonitatis, & similibus medijs inordinatis. Dixi medijs inordinatis; quia si medijs ordinatis à diuina prouidentia probare velis eius scientiam, & potentiam absque vlla dubitatione, quod illarum perfectiones in Deo adsint, nullum peccatum committis, sicuti nullum commisit Abraham, cum à Deo petiuit signum Genes. 15. ex quo cognosceret ipsum esse, qui eum alloqueretur, neque Gedeon. Iudic. 16. cum signo velleris expostulauit, neque Elias 3. Reg. 18. cum medio igne voluit probare suum Deum omnibus Idolis esse præferendum quem plures sancti fuerunt sequuti, quia omnes hæc probationes ex speciali Spiritus Sancti instinctu procedebant. Et licet media assumpta viderentur extraordinaria, at quia à diuina prouidentia erant tunc præordinata: ea de causa qui illa expostulabat, non tentabat Deum: sed eius voluntati se conformabat. Quocirca vt quis intelligatur tenta-

re Deum, debet velle, ut ipse Deus probet, qualis sit, qualesque perfectiones habeat mediis aliquibus extraordinariis à divina providentia pro tunc non ordinatis: Quæ intentio regulariter nascitur ex dubia fide Dei, eiusque perfectionum.

3. Sed inquires; an si miraculoso effectu velis, ut Deus suam voluntatem, & beneplacitum manifestet de aliquo futuro euentu, dicaris Deum tentare? Valen. 2. 2. *disp. 6. g. 14. p. 1. corol. 3.* existimat non esse propriè tentationem; quia non fit hæc probatio de aliqua perfectione Dei, sed de aliquo obiecto suæ voluntatis, cuius dubitatio per se mala non est. At placet mihi propriè esse tentationem, si mediis indebitis eam voluntatem divinam explorare velis. Tum quia inter homines, qui voluntatem alterius, eiusque amorem explorat medio indebito, tentare eum dicitur. Ergo etiam respectu Dei erit tentatio. Item cum diabolus à Christo expostulavit, ut se mitteret deorsum, non intendit, ut Christus divinam potentiam expostularet, sed affectum & amorem ideoque dixit: *Angelis suis mandavit de te ut custodiant te in omnibus viis tuis, quasi diceret, bene potes te mittere deorsum securus in divina providentia, & amore qui non permittit, ut detrimentum aliquod patiaris.* Ergo sola indebita probatio amoris, & voluntatis divinæ, est vera tentatio: & ita docet D. Tom. 2. 2. *quæst. 97. artic. 1.* Caietan. in *summ. verbo tentatio.* Suarez *tom. 1. de relig. tract. 3. lib. 1. cap. 2. num. 16. Sanch. lib. 2. decal. c. 34. num. 8.*

4. Rursus probatio per media indebita alicuius divinæ perfectionis mala est, & religioni opposita. Tum quia radix, ex qua oritur, regulariter est infidelitas; quia est dubia fides de divinis perfectionibus. Tū quia petere à Deo, ut ipse medio aliquo extraordinario, neque vili testetur, & probet, sine sapiens, omnipotens, vel bonus, grauem irreuerentiam continet: sicut enim actus est religionis harum omnium perfectionum recognitio, & adoratio: ita est irreligiositas aliquam non recognoscere, sed vile, ut Deus miraculo, & modo extraordinario indebito illum probet, & testetur. Hoc tamen vitium, ut dixi regulariter cum infidelitate coniunctum est, & ex illa oritur: qui enim præterit, ut Deus aliquam sui excellentiam probet, de illa videtur dubitare. Dubitare ergo de aliqua perfectione divina infidelitatis peccatum est. Dixi regulariter cum infidelitate coniunctum esse non semper: potes enim indebito modo petere à Deo, ut suam scientiam, & omnipotentiam probet, non ut tu de illis reddaris certus, sed ut aliis cas cognoscant. Item potes idipsum petere ex intentione, ut amplius in illarum cognitione firmeris. Item aliquando non sunt tibi illarum perfectionum sufficienter propostæ; meritoque absque infidelitate de illis potes dubitare: Si ergo tunc petas aliquod signum extraordinarium ad illarum cognitionem, poterit petio religioni adversari, tamen ex infidelitate non procedat.

5. Hinc oritur dubitandi ratio; an tali petitione Deus tentetur? Non enim videtur tentari, siquidem nulla eius perfectio exploratur irrationabiliter nam si certus de divinis perfectionibus tuis manifestari præterdis, non illas exploras, sed potius iam exploratas tibi vis aliis fieri manifestas: si autem dubitas an que tibi proponuntur sint Dei perfectiones, eo quod sufficienter tibi propostæ non sunt, non male facis inuestigando, procurando illarum cognitionem. Quomodo ergo tentas Deum signum aliquod in horum confirmationem expostulando?

Respondeo, te tentare Deum; quia absque necessitate præterdis, ut Deus te probet, & manifestet mediis extraordinariis, & à divina providentia pro tunc alienis. Quia Deum præterdis tibi esse subiectum, eiusque voluntatem tuæ conformari; cum potius te, tuamque voluntatem ei debeat subiectam habere. At si mediis ordinatis à divina providentia velles, ut Deus suam scientiam, omnipotentiam, & bonitatem alii manifestaret, & te inculpabiliter dubium de aliqua fidei veritate instrueret, non obinde tentare Deum dici posses, sed potius rectam ad illum orationem fundere: quia tum voluntatem eius voluntati subicis. Ex supra dicta doctrina intelligere potes, in quo sita sit malitia tentationis divinæ voluntatis, quæ nullam infidelitatem continet: consistit enim in debita, & præsumptiva inuestigatione divinæ voluntatis per media indebita, & eius providentiæ repugnantia.

6. Deinde constat duplicem esse Dei tentationem: aliam cum infidelitate coniunctam, aliam absque infidelitate. Quæ cum infidelitate coniungitur, est omnium pessima; quia procedit ex dubia fide, qualis Deus sit, qualesque perfectiones habeat. Quæ absque infidelitate contingit, alia est formalis, & expressa; alia interpretativa: formalis est, cum ex intentione formalis; & expressa probandi alii aliquam eius divinam perfectionem præsumptivè petis medio aliquo vanum, & extraordinarium. Item si id ipsum petas ex intentione, ut manifestetur, quid Deus in aliquo euentu facturus, sit vel quid fecerit. Interpretativa, & virtualis tentatio est, quando ex facto, seu petio alicuius sufficienter interpretatur quis velle de Deo, eiusque perfectione, aut voluntate experientiam habere.

Nam cum eius petio, seu factum ut bene dicit D. Thom. *illa quæst. 97. artic. 1.* ad nihil aliud deferre possit, nisi ad probandum Dei potestatem, & bonitatem, qui se petit, & agit, divinam bonitatem, & potestatem probare interpretatur. Hoc autem contingit quoties relictis mediis à divina providentia præordinatis, extraordinaria tentas, ut si intentes Deum in alicuius veritatis confirmationem miraculum aliquod absque necessitate operari, si positus in infirmitate à medicamentis abstineas, sperans Deum te esse miraculose curaturum, si te periculo vitæ exponas, sperans ab eo esse miraculose liberandum. In his enim præterdis effectum à Deo, qui solum deseruit ad ius potestatem, vel bonitatem probandum. Ergo explorans saltem interpretatiõe, & virtualiter ipsam Dei bonitatem, & potestatem, semper tamen effectus ab ipso Deo sperandus est; alias non erit ipsius tentatio. Non enim tentat Deum, qui se præcipitem facit animo se occidendi: est enim homicida sui, non Dei tentator: & in his omnes doctores conveniunt cum D. Thom. 2. 2. *quæstion. 97. artic. 1.* & *segg. & ibi Caietan. & in summ. verbo tentatio.* Valen. *disp. 6. quæst. 14. part. 1.* Lessius *lib. 2. cap. 45. dub. 1.* Suarez *tom. 1. de relig. lib. 1. de tentat. Dei cap. 1. & 3.* Sanchez *lib. 2. cap. 34. n. 1.* & *segg. Tolet. lib. 4. sum. cap. 19.* Bonacio. *disp. 3. de primo decal. præc. 9. punct. unico.*

7. Quod si inquires; an tentatio expressa, qua petis miraculorum opus in probationem alicuius divinæ excellentiæ differat specie ab illa tentatione virtuali; quia petis à Deo per miraculum à periculo liberari. Respondeo differre specie saltem in ordine ad confessionem: quia una petio procedit ex dubia fide, an talis excellentia in Deo existat, alia procedit ex nimia fiducia in Deum, ob quam præsumis in tui fauorem miracula esse paraturum: utraque tamen tentat Deum; quia utraque explorat mediis indebitis aliquam divinam excellentiam; aut eius amorem: sic Suarez *cap. 3. num. 7.* & Sanchez *lib. 2. cap. 34. num. 1.* Bonacio. *disp. 3. de primo decal. præcepto. quæst. 9. part. unico in fine.*

8. Sed dubium est; an tentatio interpretativa Dei absque infidelitate contingens, peccatum esse possit veniale ex levitate materiæ: (Nam de tentatione expressa cum infidelitate coniuncta omnes doctores negant.) De hac tamen interpretativa assumat Tolet. *lib. 4. sum. cap. 19. num. 7.* Sæurus in *clavi. Regia. lib. 4. 2. 7. num. 14.* Valen. 2. 2. *disp. 6. quæst. 14. p. 2.* nec dissentit Lessius *lib. 1. cap. 45. num. 4.* Moverunt; quia si ex sola curiositate videndi aliquod opus mirabile peteres à Deo, ut illo comprobaret fidei veritate, non videris mortaliter peccare; quia talis petio non videtur grauem deordinationem habere. Item si levi modo oppellus nolles medicinis vti sperando vanè salutem à Deo absque miraculi petitione, non censerebis peccare mortaliter, sed solum venialiter, ut sentit Sanchez *lib. 2. in decal. c. 34. num. 5. in fine.* Ergo tentatio Dei quæ absque infidelitate contingit sæpè est peccatum veniale.

9. Nihilominus probabilius existimo, ex levitate materiæ nunquam tentationem Dei etiam interpretativam esse posse veniale peccatum: sic docet Suarez *2. 2. de Relig. tract. 3. lib. 1. c. 2. n. 16.* & ex parte consentit Sanchez *num. præcedenti allegat.* tamen in fine illius videatur contrarium sentire. Probo. Tota malitia huius tentationis æquanimiter procedit in signo levi expostulato in liberationem levis periculi, ac procedit in signo graui pro graui periculi liberatione expostulato: sed cum graue signum pro liberatione graui periculi debet expostulari, omnes docent peccatum mortale committi. Ergo etiam committitur, cum leue signum pro levi periculo expostulatur. Maiorem probo. Quia malitia huius vitii in eo sita est, ut opus facias, quod ad nihil aliud utile est, nisi ad probandum Dei bonitatem, & potestatem; sed ad hanc probationem impertinens est esse opus graue, vel leue magnum, vel minimum, quocumque enim illud sit, si ex illo interpretaris divinam potentiam examinare: tota malitia, & deordinatio tentationis in illo consistit. Ergo. Adde: si tota malitia tentationis consistit in eo, quod divina potentia videatur examinationi, & probationi subiecti effectu sperato. Quo effectus leuior sit, eo maior videtur divina potentia interrogari iniuria: si quidem signo viliori examinatur, & probatur. Deinde committens te levi periculo, & sperans à Deo liberationem, vel illam sperat medio aliquo naturali secundum ordinem à divina providentia statutum, & sic non peccat, vel illam sperat, mutatione aliqua causarum naturalium, aliarumque applicatione, quæ spectata ordinari Dei providentia nullo modo erant applicanda: Si hoc modo salutem sperat, sperat aliquid magnum: si quidem sperat quoddam miraculum, mutationem scilicet causarum naturalium, & alterationem statum providentiæ. Non ergo intelligi potest, quomodo signum sperantem leue sit. Neque exemplum quod adducit sanctius intelligibile est. Non enim videtur posse sperari vanè salutem à Deo, nisi speretur ex aliquo miraculo.

miraculo, & alteratione providentiæ statuat. Denique expendamus finem qui in hac interpretativa tentatione intercedere potest, & ex illo colligimus satis eius malitiam. Finis namque vanus est, & illicitus; quia solum est vel tuæ curiositati, vel temeritati satisfacere. Nam si absque necessitate vis, ut Deus miraculo comprobet aliquam fidei veritatem, tacite præteritis, ut Deus tuam vanam curiositatem foueat, si te periculo vitæ exponis, sperans à Deo miraculosè esse liberandum, tacite vis tuam temeritatem à Deo foueri. Efficere ergo Deum auctorem, & cooperatorem vanæ curiositatis, vel temeritatis, etiam medio signo aliquo leuissimo, & grauis irreuerentia est, & aliena multum à diuina maiestate. Ergo non potest in hoc vitio dari leuitas materiæ. Et per hæc manet solum contrarium fundamentum.

10. Ex hac doctrina inferitur. Primò prohibendum esse probationem illam vulgarem ferri candentis, vel aquæ feruentis, quæ antiquitus erat in vltimo ad explorandam veritatem aliquam, innocentiamque alicuius *cap. Memmam. cap. consilii. cap. Monachiam. 2. q. 5. cap. 1. §. 2. de purgat. vulgari. cap. ex tuarum de purgat. canonica*: quia est probatio aliena ab statuta providentiæ, cum per illam spectetur miraculosus effectus à Deo non determinatus. Ex qua ratione fit, quamlibet probationem similem; in qua miraculosus effectus in probationem veritatis expectetur absque manifesta necessitate, esse omnino reprobam: sic D. Thom. 2. 2. q. 95. art. 8. ad 3. §. 3. p. 9. 80. art. 6. ad 3. Sayto in elauis Regia lib. 4. cap. 7. num. vlt. Valent. 2. 2. disp. 6. q. 14. p. 1. corol. 4. Suar. 1. de Relig. tract. 3. lib. 1. c. 3. n. 8. Lessius lib. 2. cap. 4. §. dub. 1. n. 3. Sanch. lib. 2. in decal. cap. 34. n. 12. & colligitur satis ex ratione decidendi suprad. textus, esse scilicet talem probationem, tentationem Dei.

11. Neque obstat, Deum sæpè similem purgationem miraculis confirmasse, ut variis exemplis comprobatur Martin. Delrio lib. 4. de Magia. c. 4. q. 4. sect. 3. quia id fieri potuit tum ex speciali Dei instinctu, tum ex quadam simplicitate, & ignorantia, tum vt innocenti alicuius manifestaretur: tamen peccatum in tali probatione esset commissum. Eadem ratione non obstat, quod mulier deprehensa in adulterio aquis amaris purgabatur n. 5. quia iam illud medium à diuina providentiæ ad illum effectum erat illo tempore ordinatum; eaque de causa illo vtentes non præterebant veritatem comprobare ad uitæ mediis, sed medio ab ipso Deo ordinato: Ergo nulla esse poterat in illius vltimo tentatio. Et idem est, quoties ex diuino instinctu, & speciali reuelatione expostulatur aliquem miraculosum effectum; quia tunc petis à Deo, quod ipse vult sibi peti, non igitur tentas illum: De purgatione illa, vel probatione innocentie per Eucharistiam, in qua dabatur Eucharistia suspectis de crimine, vt illa sumpta se purgarent; cuius meminit Concilium Bonaciense c. 15. & refertur *cap. sep. §. cap. vlt. n. 9. 5. varè sentiant doctores, an per se illicita sit? Affirmat D. Thom. 3. p. q. 80. art. 6. ad 3. Valent. 2. 2. disp. 6. q. 14. p. 1. in fine. Sayto lib. 4. c. 7. num. vlt. quia est tentatio Dei, dicuntque concilium illud vtote pronouit errasse, & per noua iura correctum esse. Alij, vt testatur Delrio lib. 4. c. 4. q. 3. sentiunt illam probationem non fuisse illicitam maxime auctoritate iudicis Ecclesiastici; quia nulla inuenitur ibi tentatio Dei, cum non speretur ex sumptione Eucharistie effectus aliquis miraculosus. Placet resolutio Suar. dicto lib. 1. de tentat. Dei cap. 3. in fine: cui consentit Sanch. dicto cap. 34. n. 13. nullibi specialiter talem probationem esse prohibitam, nisi in quantum in generali prohibentur omnia peregrina iudicia: in cap. ex tuarum de purgat. canonica. Neque illam esse propriè tentationem Dei, si ex sumptione Eucharistie effectus aliquis miraculosus non speratur: potius enim videtur Eucharistia dari quasi in testimonium, & iuramentum innocentie; sed neque hoc modo conueniens est fieri ob periculum indignæ sumptionis, vt rectè dixit Suar. loco allegato.*

12. Secundò infero, nemini licitum esse sine speciali Dei reuelatione offerre miraculum aliquod faciendum in probationem alicuius veritatis reuelate, & multo minus licet sine hac reuelatione se comburendum committere sperans à Deo esse miraculosè liberandum: quia fides huius probationibus non indiget. Quando autem necessariæ sunt, Deus absque petitione illas concedit, vel inspirat, vt petantur, cessante autem hac inspiratione illicitum est ea miracula offerre. Adde non solum ea offerre, sed etiam absolue petere illicitum est, quia petitur quod vanum est, & quod solum ad probandum diuinam potentiam deseruit: sic Suar. tom. 1. de Religione, tract. 3. lib. 1. c. 12. n. 13. in fine. Sanch. lib. 2. in decal. c. 34. n. 10. Quocirca cum aliqui doctores docent, posse à Deo miracula peti, & sperari, quoties videntur necessaria, vel vtilia ad alicuius conuersionem vt dixit Lessius lib. 2. de iusti. cap. 45. dub. 1. in fine n. 5. Tolet. lib. 4. sum. c. 19. n. 8. §. 9. Bonac. disp. 3. q. 9. p. vn. n. 5. §. 7. verum est. At ego existimo hanc necessitatem, vel vtilitatem sine speciali Dei reuelatione cognosci non posse, taliter quod petitionem absolutam honestet: quis enim scire potest petentem miraculum illo posito conuertendum esse, quan-

Ferd. à Castro Sum. Mor. Paris III.

tumis promittat, & non magis obdurandum, vt faciebant Pharisæi visis Christi miraculis. Quapropter semper in huiusmodi petitionibus subintelligenda est conditio, si ita Deo fuerit placitum, eiusque gloriam spectauerit, vt rectè dicit Suar. loco allegato.

13. Tertiò infero, an sit tentare Deum se martyrio offerre in confirmationem fidei; Et quidem si ex tali oblatione non speratur fides confirmanda, temeraria est talis oblatio, & omnino illicita. Non enim licitum est occasionem præbere tyranno peccandi ita grauius, nisi vigente necessitate fidei exaltandæ, Syluest. verbo *martyrium n. vnic.* & Tradit D. Thom. 2. 2. q. 82. art. 1. ad 3. & ibi Caiet. Sanch. lib. 2. c. 34. n. 15. Quod autem in tali oblatione temeraria tenetur Deus affirmat Sanch. ibi cum Nauar. c. 11. n. 40. Ludou. Lop. 1. p. in iust. com. scient. cap. 41. ad finem. At hoc intelligendum est casu quo se offerrens speraret in martyrio Deum facturum esse miraculum aliquod in fidei confirmationem. Nam si hunc effectum miraculosum non sperat, sed solum sua morte fidem testari, cessat tentatio, & solum est vitium temeritatis.

14. Quarto infero qua ratione tenet Deum, qui nulla sui præparatione ad orandum accedit. Nam Ecclesiast. 18. dicitur: *Ante orationem præpara animam tuam. Et noli esse quasi homo qui tentat Deum.* Ergo censetur Deum tentare qui ad orandum sine præparatione accedit. Dicendum ergo est, in illo loco, si Iansenio credendum est, sermonem esse de voto, id est ante votum præparandum esse animum ad præstandum quod vouendum est; ne similis illis fias, qui tentant Deum; siquidem absque voti implentione speras effectum voti consequi. Quod si de oratione, vt veritè interpres, intelligatur, monetur ante orationem animum præparare tum cogitatione diuinæ maiestatis, & nostræ vilitatis, vt sic debita cum reuerentia accedamus: Tum examinatione illorum quæ petenda sunt, ne vana, & frivola postulemus. Tum depositione cuiuslibet odij & rancoris in proximum. Qui ergo sine his conditionibus ad orandum accedit, reputandus est quasi homo qui tentat Deum; siquidem sperat effectum consequi ex oratione, quam Deus exaudire non promittit quæ est spes inutilis. At vt bene aduertit Caietan. 2. 2. q. 97. art. 3. ad 2. Sanch. lib. 2. cap. 34. n. 6. hunc si indebitè orantem propriè non esse tentatorem Deiquia eius animus non est, vt Deus effectum concedat motus oratione indebitè facta; aliàs propriè tentaret Deum, sed solum præterdit, vt Deus ex sua liberalitate effectum concedat; tamen illi oratio grata non fit. At est similis illi qui tentat Deum; quia ex modo orationis videtur velle à Deo exaudiri & petitionem obtinere, ac si rectè orasset.

15. Idem dicendum est de eo, qui nullo studio, aut præparatione facta officium prædicandi assumeret, si enim absque necessitate, specialique Dei instinctu, illud officium assumeret, sperans à Deo miraculosè illuminari, peccaret grauius; tum quia tentat Deum, tum quia periculo errandi se exponit: Bonac. disp. 3. de primo decal. præcepto q. 9. punct. vnic. num. 1. Nauar. cap. 11. num. 40. Sanch. lib. 2. cap. 34. n. 16. At si hunc miraculosum effectum non speraret, cessaret orationis peccatum, sed non cessaret malitia indebitæ prædicationis.

PUNCTVM II.

De blasphemia vitio Religioni opposito.

Nomen blasphemie dupliciter sumitur. Primò latè. Secundò strictè. Si latè sumatur comprehendit quamlibet irrisionem, & contumeliam cuiuscunque personæ excellentis, siue Dei, siue creaturæ, vt tradit Budæus relictus ab Ambrosio Calepino verbo *blasphemia*: sicuti maledictio non solum comprehendit eam, quæ contra Deum, sed etiam quæ contra creaturas versatur: & in hoc sensu, scripsit Paul. ad tit. 3. admone illos neminem blasphemare, id est neminem conuiciari, seu maledicere: vt tradit ibi Hieronymus. Si autem blasphemia strictè sumatur, vt communiter à Theologis, & à nostris interpretibus sumitur, ad Deum solum refertur: quia cum per blasphemiam excellentiæ blasphemati derogetur, & solus Deus, vt dixit August. lib. 2. de morib. Manichæor. cap. 11. sit sine controuersia excellens, & de hominibus dubitari possit, an excellentiam habeant; merito blasphemia de Deo solo propriè, & in rigore intelligitur. Sed qua ratione hoc contingat, & quod peccatum sit, & quibus peccatis afficiatur in sequentibus explicandum est.

§. I.

Quid sit Blasphemia.

SUMMARIVM.

1. Expenditur blasphemia definitio.

Cc 2

1 An

- 2 An blasphemiam falsitatem contineat? Arguitur pro eo contra. Et resolutur quaestio de nomine.
 3 Si de ratione blasphemiam effectus inhonorandi Deum?
 4 Contumelia in sanctos blasphemiam est.

1. Blasphemiam definiuit Augustin. loco allegato esse mala verba de Deo dicere, hoc est contumeliosa: in hac definitione omnes doctores conveniunt, ut videre est in D. Thom. eiusque interpretibus 2. 2. q. 13. Valen. Bann. Arag. ibi; Suar. tom. 1. de relig. tract. 3. lib. 1. cap. 4. n. 1. Lessius lib. 2. de iustit. c. 45. dub. 5. n. 24. Sanch. lib. 2. in decalog. cap. 32. n. 1. & 2. Bonac. disp. 3. de prim. decalog. p. accepto q. 8. p. 1. Couat. cap. quatuor. partium de Factis. §. 7. n. 8. Navar. Man. cap. 12. n. 81. August. Barbol. 3. p. de potest. Episcop. alleg. 50. à num. 86. & alij apud ipsos.

Hæc contumeliosa verba corde, ore, & scriptura profertur possunt: quia omnibus his modis potest contingere contumeliosa locutio; sicuti omnibus illis modis contingit Dei laus, & honoratio cui blasphemiam opponitur: Cum ergo laus divina corde, ore, & scriptura fieri possit, eisdem instrumentis blasphemiam potest committi: sic D. Thom. dicta quaest. 3. artic. 1. quæ omnes sequuntur, ut testatur Sanchez supra, num. 4.

Dixi blasphemiam esse dictum contumeliosum, non factum: si enim factis Deum de honorat, qualiter Iudæ fecerunt Christum confuentes, flagellantes, iridentes, cum iniquis crucifigentes, non blasphemiam, sed sacrilegium committentes; quia de ratione blasphemiam est contumelia, conuiuium, seu infamatio, quæ proprie verbis fit, non factis; alias idololatria, aliqua vitia, quibus Deus inhonoratur, blasphemiam essent, quod esset irreligiositatis species confundere. Item blasphemiam directe opponitur diuinæ laudi, sed laus verbis fit. Ergo blasphemiam verbis contingit: sic Sanch. dicto cap. 32. num. 5. Suar. cap. 4. num. 5. & 6. Bonac. quaest. 8. p. 1. n. 2. Less. dub. 5. n. 24.

2. Sed an hoc dictum contumeliosum falsitatem debeat continere ad rationem blasphemiam? Variant doctores. Assumat D. Thom. 2. 2. q. 13. art. 1. in corp. & ad 3. & 1. & ibi Caietan. vers. quoad secundum. Arag. etrol. 3. Bann. 2. notab. 2. Valen. disp. 2. q. 13. p. 1. Tolet. lib. 4. cap. 13. num. 6. Simanc. de carbolie institut. tit. 8. num. 2. Sanch. lib. 2. c. 32. num. 6. Ratio est; quia blasphemiam opponitur fidei confessioni, ut tradit D. Thom. dicto art. 1. & art. 3. Sed quidquid fidei confessioni opponitur, falsum continet. Ergo blasphemiam falsum continere debet. Nihilominus Suar. tom. 1. de Religione, tract. 3. lib. 1. c. 4. n. 9. Azor. tom. 1. institut. moral. lib. 9. cap. 28. q. 1. & 2. negant de ratione blasphemiam esse falsitatem, quia verbum in Deum prolatum sufficienter in ratione blasphemiam completur, si contumeliosum sit, sed hoc esse potest, tamen nullam falsitatem contineat, ut si Deo malum aliquid imprecetur, Christi membra irreuerenter proferas; imprecatio enim illius mali; & horum indecora prolatio nulla falsitatem continet, quæ nihil falsum enunciat, & tamen sunt blasphemiam. Ergo blasphemiam esse potest absque falsitate. Dices duplicem esse falsitatem, aliam in actu signato, aliam in actu exercitio. Supradictum enim argumentum conuincit ad blasphemiam non requiri necessarium falsitatem in actu signato, & propriam; quia hæc sola est, quæ rem signat, & declarat, sicuti est: At requiritur in actu exercitio falsitatem, hoc est, quæ ex modo prolationis falsum contineat: Quæ falsitas omni blasphemiam competit: Nam si Deo malum aliquid imprecetur, ut si dicas: Vtinam non esset iustus, nec beatus: iam id quod Deo competere non potest, imprecatur, & consequenter aliquid falsum. Item si membra Christi Domini contumeliose nomines, tali nominatione inuis contemptibilia esse: quod est appetit falsum: Ergo hanc falsitatem virtutalem, & in actu exercitio omnis blasphemiam continet.

Dicendum tamen est, quaestio nem ferè esse de nomine, siquidem omnes ferè doctores conveniunt blasphemiam esse non solum verbum enuncians de Deo falsum, sed etiam verbum enuncians verum, si contumeliose dictum sit. Quod autem quia in actu exercitio tale verbum Deum contemnit, & per ipsum indicatur Deum esse contempibilem, debeat dici falsitatem continere, videtur quaestio de nomine. Eareor tamen nimis improprie ob eam causam blasphemiam falsitatem attribui: alias etiam odio Dei falsitas tribuenda esset; quia appetit id quod Deo nequaquam convenire potest. Censeo ergo de ratione blasphemiam non esse falsitatem, sed contumeliam, quæ quomodocumque verbis contingat, blasphemiam est.

Neque obstat blasphemiam opponi fidei confessioni; quia dici potest hoc intelligentem esse blasphemiam præcipua, qualis est, quæ per verba aliquid falsum de Deo enuncians profertur. Secus de blasphemiam, quæ per verba veritatem continet, irreuerenter tamen prolata sunt, vel de blasphemiam, quibus aliquid malum optatur Deo vel imprecatur; quia hæc fidei confessioni non opponuntur; si quidem non opponuntur

privatiuè: non enim privant confessione fidei tunc vigente; neque etiam opponuntur contrarie; quia illis fides non denegatur. Ergo non omnis blasphemiam fidei confessioni opponitur: sic Azor. tom. 1. lib. 9. cap. 28. quaest. 1. vel dici potest blasphemiam opponi fidei confessioni, non cuiusque, sed illi quæ fit per laudem, & orationem, quod est dicere opponi laudi, & orationi: sic Bonac. 2. 2. q. 13. art. 1. notab. 3. Valent. disp. 1. q. 13. p. 2. Sanch. lib. 2. in decalog. cap. 32. num. 7.

3. Rursus dubitari potest; an de ratione blasphemiam sit affectus inhonorandi Deum; Et ratio dubitandi est; quæ hæretis exterior prolata, in qua aliquid falsum de Deo enunciat, deficit à ratione blasphemiam, quia non profertur ex animo inhonorandi Deum: alias omnis exterior negatio fidei esset blasphemiam, & blasphemiam ab infidelitate non distingueretur. Ergo hic animus necessarius est ad blasphemiam. Et contra verò si ex aliquo odio, ira, aut furore verba contumeliosa in Deum proferas absque expressa voluntate inhonorandi Deum, sed potius satisfaciendi tuo furori, blasphemiam committis. Ergo de ratione blasphemiam non est voluntas expressa Deum inhonorandi. Hoc argumentum me conuincit. Quapropter exitimo ad blasphemiam non requiri expressam voluntatem Deum inhonorandi, sufficit si in actu exercitio inhonoratur: sic Suar. tom. 1. de Religione, tract. 3. lib. 1. cap. 6. num. 8. Sanch. alios referens lib. 2. in decalog. cap. 32. num. 3. Valent. 2. 2. disp. 1. quaest. 13. p. 1. notab. 2. Sicut enim infamare hominem potes absque expressa voluntate infamandi ex eo quod verba de illo contumeliosa dicas: ita similiter conuincitur Deum potes, iplumque blasphemare, quin expressam voluntatem infamandi habes. Neque obstat ratio dubitandi. Nego namque hæretis verbis prolata à ratione blasphemiam deficere ex defectu expressæ voluntatis Deum inhonorandi: sed dico veram esse blasphemiam tamen ex hac expressa voluntate non procedat, neque obinde sit blasphemiam ab hæretis non distingui; distinguitur namque ab hæretis: quia sæpe est blasphemiam sine hæretis, ut contingit in blasphemiam impetratore Deo aliquid malum, vel irreuerenter Christi membra nominant. Sæpe etiam est hæretis absque blasphemiam, videlicet cum opinionem falsam, quam de Deo habes, interius retines, vel solum factis manifestas. Quocirca solum de hæretis verbis prolata potest esse dubitatio: an blasphemiam ab illa hæretis distinguitur. Et assumo distingui; quia poterat coram malitiam blasphemiam habere, quin ex animo infideli talis negatio procederet: ex eo enim quod verba exterioris neges de Deo aliquam perfectionem, vel illi tribuas, quod ei non convenit; blasphemiam committis, tamen non committas, hæretis. Ergo blasphemiam hæc ab hæretis distinguitur. Adde aliud esse de Deo falsam opinionem habere, aliud illam falsam opinionem loqui, & publicare. Hæretis ergo in opinione falsa consistit, blasphemiam in locutione, & manifestatione huius opinionis. Neque hæc distinctio tollit, quominus talis negatio seu hæretis verbis prolata, etiam absque interiori infidelitate duplicem habeat malitiam; aliam oppositam fidei, ex qua quisque obligatus est nihil contrarium etiam exteriori faceret aliam oppositam Religioni, ex qua obligatus est nihil de Deo contumeliosum dicere.

4. Tandem dixi dictum blasphemiam constituens esse contumeliosum in Deum: quod videtur difficultatem habere: si quidem verbum contumeliosum in sanctos blasphemiam est: ut dicitur, cap. 1. de Maledictis, & tradit D. Thom. receptus ab omnibus 2. 2. q. 13. art. 1. ad 2. Pro cuius intelligentia propono sanctos duplici titulo honorari posse, & quatenus aliquid Dei sunt v. g. eius amici, & familiares, vel quatenus aliquas excellentias, & perfectiones habent, ob quas digni sunt speciali honore absque supradicto expresso respectu ad Deum. Si hoc secundo modo colantur, non laudant, sed diuina coluntur, ita ergo potest quis illos dehonestare. Si dehonestet, quatenus sunt aliquid Dei, blasphemiam erit, quia Deum ipsum ceaserit dehonestare: at sit illos dehonestet, eorum excellentias, & perfectiones attendens non videtur blasphemiam esse proprie, sed improprie, tamen gravissimè peccat: Sic Valent. 2. 2. disp. 1. q. 13. p. 2. Valq. lib. 1. de adorat. disp. 6. cap. 4. Sanch. lib. 2. in decalog. cap. 32. n. 7. & 27. Dices: talis dehonestatio sanctorum cedit in opprobrium Dei. Ergo virtualiter Deum inhonorat, qui sanctos ob eorum excellentias dehonestat. Respondeo cedere indirecte, & remote in opprobrium Dei, quod ad blasphemiam oppositam Religioni non videtur sufficere; sicuti non sufficit, quod laus sanctorum ob eorum excellentiam cedat in honorem Dei, quominus talis laus non ad Religionem, sed ad nullam pertineat.

Quale peccatum Blasphemia sit.

S V M M A R I V M.

1. Est peccatum Religioni oppositum, & ex suo genere mortale, nec videtur posse ex leuitate materia veniale esse.
2. Est ab odio Dei, desperatione, & infidelitate distinctum, esse sapè illis coniungatur.
3. Omnes blasphemias in Deum prolata videntur eiusdem esse speciei.
4. Differre tamen à blasphemis in sanctos prolati abque ordine expresso ad Deum.
5. Qualiter in confessione diuersitas blasphemiarum explicanda sit.
6. Si blasphemias procedit ex affectu expresso inhonorandi Deum, debet in confessione manifestari.

Respondeo blasphemiam esse peccatum Religioni oppositum: quia Religio diuinum honorem tuetur, quem blasphemus verbis offendit: Sic Doctores communiter. Neque obicit D. Thom. dixisse opponi confessioni fidei; quia intellexit opponi confessioni fidei late sumptæ, prout comprehendit Dei laudem, & honorem.

Item est peccatum ex genere suo mortale, neque videtur ex leuitate materia esse posse veniale: quia nulla respectu Dei videtur dari posse leuis contumelia: sic Valen. 2. 2. quæst. 13. p. 1. notab. 3. Bannez artic. 2. Suar. 1. 1. de Relig. tractat. 3. lib. 1. cap. 6. num. 2. Sanch. lib. 2. cap. 31. num. 40. Bonac. disp. 3. de primo decal. præcepto 9. 8. p. 3. Hoc autem intelligendum est de vera blasphemia: nam si relatiue tantum verba blasphemie profertur, non detrahit diuinum honorem, sed refertur modum, quo detrahitur, Suarez loco allegato. Quod si verba blasphemie ex leuitate animi ioco profertur, exillimatur Suar. ibi, peccatum non esse mortale, sed esse veniale cuiusdam leuitatis, & irreuerentie, non blasphemie; quia ad rationem blasphemie requiritur, vt profertur per modum conuicij aut maledictionis in Deum, & consensit. Valent. 2. 2. disp. 1. 9. 13. p. 2. coroll. 3. Ceterum optime distinguit Sanchez lib. 2. cap. 32. n. 2. circa finem. & n. 40. & 41. Si enim ioculosus modus dicendi non tollit irreuerentiam Deo factam, sed potius censetur quis diuino honori derogare, tamen ioco illa verba profertur, sine dubio blasphemiam committit, & peccatum mortale. Secus vero, si iocus impediatur diuini honoris diminutionem quæ ex illis verbis blasphemis per se inferretur. Ratio tamen, vel nunquam existimo ex ioco blasphemiam excusari, quia licet excusetur intentio expressa inhonorandi Deum, non tamen excusatur inhonoratio, quæ ex verbis sequitur. Quis enim negare poterit grauem deordinationem esse assumere verba blasphemiam ad iocum, & ludibrium? Neque enim Deus etiam per iocum dehonestandus est: per iocum enim Iudæi Christum conspuebant, & blasphemabant, neque obinde à peccato grauissimo fuerunt excusati.

2. Vicius est peccatum ab odio Dei, desperatione, & infidelitate distinctum, tamen sapè cum his coniungatur: esse distinctum constat; quia ad rationem blasphemie non est necesse, vt intentionem habeas formalem Deo inferendi malum, quæ malum illi est, in quo peccatum odij consistit. Neque item est necesse te de diuina misericordia desperare. Neque item opus est de fide dissentire: sed eo ipso, quo verba blasphemiam vsurpas, aduertens illis detrahi diuino honori, blasphemie peccatum committis. Ergo hoc peccatum ab odio, desperatione, & infidelitate distinctum est. Verum sapè (vt dixi) cum illis coniunguntur, quia ex illis nascitur. Sic Suar. dicto lib. 1. de blasphemias cap. 6. num. 8. & 9. Bonac. disp. 3. de primo decal. præcepto 9. 8. p. 3. n. 1. Lessius lib. 2. c. 45. dub. 5. num. 33. Sanch. lib. 2. cap. 32. n. 38. Ex quo manifestè inferitur, in confessione explicandum esse, an blasphemaueris ex odio, desperatione, infidelitate, vel alia arreptus passione: sic Doctor: s. suprè relati.

3. Sed dubium est; an omnes blasphemie in ratione blasphemie sint eiusdem speciei? v. gratia. An blasphemias, qua de Deo perfectionem negas, vel qua illi tribuis quod non debes, vel qua malum illi imprecaris, vel indecorè nominas, conueniant speciei? Respondeo satis probabile esse conuenire, si solum malitia blasphemie consideretur: Sic docet Caietan. 2. 2. q. 13. art. 1. verè quoad secundum, Bannez ibi notab. 16. Arag. sine, Valen. disp. 1. 9. 13. p. 1. verè quocunque legitur, Azor. 1. 1. instit. moral. lib. 9. cap. 28. q. 10. Sanch. lib. 2. cap. 31. num. 38. Lessius lib. 2. cap. 45. dub. 5. n. 32. Bonac. disput. 3. de primo decal. præcepto 9. 8. p. 4. Ratio est; quia tota malitia blasphemie sistit in diminutione diuini honoris, quoad autem his vel illis verbis coniungat, materiale esse videtur, & ad rationem formalem blasphemias per accidens; sicuti in-

ter homines contingere videtur in quos si varia contumeliosa verba proferas; omnia illa eiusdem speciei sunt; vt placet Azor. supra q. 15. & Eman. Sà verbo contumelia in edit. Roman. n. 1. Et à simili ex iuramento, & infidelitate confirmari potest, quæque quia eadem rectitudine priuans, eiusdem sunt speciei, tamen si materiales actus diuersi multum sint.

4. Maior autem est difficultas de blasphemias in Deum prolata & prolata in sanctos; an in illis diuersitas specifica reperitur; Negat Caietan. Bannez, Aragon. Valen. Sanch. & Bonac. locis allegatis. Et probari potest, quia iuramentum, factum per Deos, vel per sanctos non differt specie, ergo neque blasphemias. Nihilominus dicendum cenfeo, si sanctos blasphemias absque respectu, & ordine expresso ad Deum (vt communiter contingit) illam inhonoratiorem specie differre à blasphemias in Deum directè prolata, vel in sanctos, quatenus aliquid Dei sunt: quia illa inhonoratio opponitur dulix, non latris; quia destruit directè honorem debitum sanctis, non debitum Deo, sed dulix est cultus diuersus à latris. Ergo & hæc inhonoratiões: sic tradit Suar. 10. 1. de Relig. tract. 3. lib. 1. c. 5. n. 6. & cap. 6. in fine. Lessius lib. 2. c. 45. dub. 5. n. 33. in fine. Neque obstat argumentum de iuramento: quia per sanctos vt à Deo distinctos iurari non potest; quia non sunt testes infallibiles veritatis: at bene possunt honorari cultu dulix: & consequenter dehonestari.

5. Hinc constat, an in confessione diuersitas blasphemiarum explicanda sit. Et quidem si sustineas opinionem illorum, qui affirmant circumstantias aggravantes necessariò explicandas non esse, sed solum mutantes speciem, & insuper defendamus omnes blasphemias tam in Deum, quam in sanctos eiusdem esse speciei, non eris obligatus illas distinguere: Ceterum quia multo probabilius est contumeliam in sanctos prolata speciem malitiam habere dulix oppositam, & eo ad sanctus dignus honore dehonestetur; siue illa dehonestatio blasphemias coniuncta sit, vt placet Soar. & Sanch. siue non, ideo existimo etiam posita illa sententia quod solum circumstantie mutantes speciem debeant necessariò manifestari in confessione, te obligatum esse hanc diuersitatem inhonoratiões aperire. Sic Lessius dicto dub. 5. numer. 33. circa finem Suar. dicto cap. 6. in fine, Sanchez numer. 39. Reliquas verò blasphemias in Deum prolatas sustineri potest posita illa sententia, opus non esse distinguere; eo quod eiusdem speciei sint, neque in ratione blasphemias videntur notabiliter iudicium confessoris mutare.

6. Vnum tamen cenfeo, esse omnino aduertendum, si blasphemias procedat ex voluntate expressa inhonorandi Deum, debere in confessione manifestari; nam licet tacitum, & expressum idem juris sit, & ad eandem speciem pertineat: & in omni blasphemias tacite imbibatur hæc voluntas derogandi diuino honori: at si ipsa voluntas in ipsamet blasphemias imbibita exprimitur, peccatum est distinctum saltem numero ab ipsamet blasphemias prolatione, quod absque illa voluntate esse poterat. Ergo obligatus es illud manifestare: Sic Lessius lib. 2. c. 45. dub. 5. n. 33.

§. III.

Quotuplex blasphemias sit, & quibus modis contingat.

S V M M A R I V M.

1. Diuiditur blasphemias in Deum, & in sanctos, in hæreticalem & non hæreticalem.
2. Expenduntur hæreticales blasphemias.
3. Renego Deum, si ita non est, blasphemias est hæreticalis.
4. Creatam veritatem certitudini diuina comparari fieri potest absque blasphemias.
5. Renegatio sanctorum blasphemias hæreticalis est.
6. Blasphemias non hæreticales expenduntur specialiter quibus Deo, & sanctis eius malum aliquod imprecatur.
7. Expenduntur ea, quibus indecorè, & inhonestè Deus nominatur.
8. Iuramentum per intereratam Virginem non est blasphemias.
9. Quid dicendum de iuramento iniusto, & falso?

Primò diuidi poterat blasphemias in Deum, & in sanctos; de qua diuisione, & qua ratione distinguanur satis superque dictum est. Secundo, & principaliter diuiditur blasphemias in hæreticalem, & non hæreticalem. Hæreticalis est, quæ expressè hæresim continet, non hæreticalis, quæ non continet. Hæresim continet blasphemias, quæ Deo tribuit, quæ eius maiestati non competunt, vel negat quæ competunt; & maximè si ea creaturæ tribuit; quia tribuendo creaturæ nec-

gat esse propria Dei. Hæ ergo blasphemiam necessariò debent profertur modo indicatio; quia ipsum solum est, quod veritatem, vel falsitatem profert. Neque necesse est ad hanc hæreticalem blasphemiam, ut procedat ex animo infideli. Nam esto animus fidelis sit, potest blasphemiam hæreticalem committi; eo quod verba ipsa inidelitatem denotent. In foro tamen externo tunc præsumi poterit ex animo procedere, & verè hæreticum esse blasphemantem, quando serio, & appetente blasphemiam hæreticalem protulit. Secus si ex rixa, & calore iracundiæ vel alia passione motus, quamvis in hoc prudentis arbitrio relinquendum existimat Fatinae. *lib. 1. prax. q. 20. n. 38.* Blasphemiam hæresim non continentem, est, quæ Deo aliquid malum imprecatur, vel illum indecore nominat, & generaliter quæ nihil contrarium fidei per se significat: sic tradunt doctores.

Verùm ut clarius hæc doctrina eluceat, expendamus modos, quibus communitur homines iniqui Deum, & sanctos blasphemare solent: & in quibus est aliqua difficultas.

1. Et primo expendamus hæreticalem blasphemiam, vtpote magis notas; & grauioris malitiæ. Certum est diabolicam blasphemiam, & hæreticalem esse vocare Deum impium, iniustum, crudelem, inuidium, mendacem, quia tribuis Deo quod ab illo alienum est. Item si neges suum esse, vel aliquam illius perfectionem, vt scientiam, & prouidentiam, rerum veritatem in dicendo, iustitiam in præmio, hominibus concedendam, & penis infligendis. Item si creaturæ, quod est proprium Dei attribuas, vt si voces omnipotentem, summè sapientem, summè pulchrum, qualiter solent lasciuui vocare puellæ, quas immodicè amant, & idololatæ idolum adorant, quæ quo fit blasphemiam hæreticalem esse, renego Deum, Christum; quia denegas Deo existentiam, ipsumque de medio tollis. Item est blasphemiam hæreticalem: Denego crucem, sacra menta, Christum, Euangelia, vel aliam fidei veritatem: quia denegas Deo veritatem infallibilem, quæ in his qualiter ab Ecclesia propolita sunt tenent. Ad idem est, per falsos Deos, aut per creaturas sistendo in ipsis iures; quia infallibilem veritatem Dei propriam, creaturæ tribuis: committis ergo hæreticalem blasphemiam, & in istos omnes doctores conveniunt.

2. Solum in triplici propositione est aliqua difficultas; an sint hæreticæ blasphemiam? prima fit deneges Deum, crucem, Euangelia, non absolutè, sed conditionatè, qualiter contingit, cum hæc verba versus ad alicuius veritatis testificationem, dicens, renego Deum, si ita non est; videris enim hæreticus blasphemus non esse; quia ratione blasphemiam hæreticalem est, expressa significatio falsi: sed ex vi talis proportionis falsum non significat; non enim dicit Deum non esse, sed offers te dicturum casu quo asserunt aliter contingat. Ergo non blasphemiam saltem hæreticalem, sed offers blasphemiam: & ita tradit Salazar. *de usu, & consuetud. c. 5. n. 28. vti. unde possunt.*

Cæterum existimo veram blasphemiam hæreticalem committi; quia non de futuro offers negare Deum, sed de præterito negas, casu quo aliter te res habeat, quam affirmas: conditio enim non apponitur ex parte negationis, sed ex parte rei affirmatæ. Negare autem Deum existere etiam sub conditione cuiusque obiecti est negare, quod Deo est proprium, scilicet existentiam à quolibet obiecto creato independentem. Ergo qui sic loquitur, hæreticè blasphemiam. Atque ita docent Rojas *de hæretic. 2. p. assert. 12. num. 173. & 174.* Couarru. *de Pact. 1. p. 7. num. 9. vers. 2.* Azob. *lib. 8. recapitul. tit. 4. leg. 1. n. 14.* Sanch. alios referens, *lib. 2. in decal. c. 32. n. 24.* Lessius *lib. 2. de iustit. c. 45. dub. 5. n. 27.*

3. Secunda propositio est, cum creata veritas, & certitudo diuinæ comparatur, vt si dicas, hoc est verum sicut Deus est in celo, vel natus ex Virgine, credi hoc potest sicut Euangeliū. Esse inquam hæc blasphemiam affirmat Couarru. *de Pact. 1. p. 7. num. 9. vers. 11.* Suar. *lib. 1. de blasphemiam cap. 6. num. 12.* August. Barbola, *3. p. de potest. Episcop. alleg. 50. num. 92.* quia illa comparatio diuinæ veritatis adducitur ad firmandum veritatem obiecti creati: hæc autem firmari intenditur æquando veritatem obiecti creati cum diuina. Ergo committitur blasphemiam non qualifunque, sed hæreticalem, quæ in eo sita est, vt creaturæ tribuatur quod, creatoris est proprium. Ad vt ipsemet Suar. aduertit, multum pendet horum verborum malitia ex intentione profertentis: si enim profertentis æqualem cum Deo certitudinem, & infallibilitatem vellet obiectis creatis tribuere, sine dubio blasphemus hæreticalem esset: at si non æqualem certitudinem eis tribuere intendit, sed similitudinariam, non erit blasphemus: & ita tradit Medina *lib. 1. sum. cap. 14. §. 2.* Alcozer *sum. cap. 15.* Ludovic. Lop. *1. p. instrum. cap. 282. vers. tertio.* Azor. *1. p. instrum. moral. lib. 11. cap. 3. q. 2. in fine.* Sanchez alios relatis *lib. 2. in decalog. cap. 32. num. 31.* Bonacina *disp. 3. de primo decal. præcepto q. 8. p. 2. num. 13. sine.* Imò addo cum Alcozer, Ludovic. Lop. Sanch. (neque Suarez dissentit) ratio profertentem habere intentionem ad æquandam infallibilitatem, & certitudi-

nem diuinæ veritatis cum creata, sed solum velle illi aliquam similitudinem concedere, vturpareque diuinam veritatem ad hyperbolicam locutionem, & exaggerationem, non ad æqualem. Quo posito optimè inferat Sanchez, neque blasphemiam hæc verba esse, neque culpam lethalem committere illa vsurpantem, dum non constet de blasphemio animo æquandi omnino.

4. Tercia propositio hæreticalem assignari poterat, in qua de sanctis, qui sunt in celo regnantes negatur, vt si dicere renego. D. Petrum, Franciscum, &c. de his negat Sanchez *lib. 2. in decal. cap. 32. n. 36.* esse blasphemiam hæreticalem, tamen blasphemiam sunt, vtpote contumeliam sanctis inferentes. Præbat; quia non negatur de sanctis aliqua veritas penitens ad fidem, idcirco iniquitiores de illis non cognoscunt. Cæterum probabilius crederem esse hæreticalem blasphemiam maxime si negatio esset de D. Petro, aliisque Apostolis, & sanctis, de quibus per sacram scripturam constat sanctos esse, & cum Christo regnare. Quia hos denegans, denegat esse, esseque beatos, sed hoc est negare quandam fidei veritatem, cum de fide sit D. Petrum, v. g. existere, existereque beatorum. Item tacite negat Ecclesiæ propositionem esse infallibilem. Neque obstat Inquisitores de his blasphemis non cognoscere, quia id facere possunt, eo quod forte illis exploratum non sit hæreticalem esse.

5. Blasphemiam non hæreticalem ad duo genera reducuntur primum est, in quo aliquid malum Deo, vel sanctis eius imprecatur. Secundum, in quo inuocatur, & in honore aliquid ipsius nominatur. Ex primo capite sunt blasphemiam. Tæteat Deum, Deum penitentem, sit maleficus. Non enim flagellum appropinquare eius tabernaculo potest, atque à Deo grauisima blasphemiam est ea illi optare, & imprecari: sic Couarru. *de Pact. 1. p. 7. num. 8. & 9.* Azor. *lib. 9. cap. 28. q. 4. & lib. 11. cap. 3. q. 2.* Sanchez *lib. 2. in decal. cap. 32. n. 12. & 13. & 17.* Suarez *lib. 1. cap. 4. n. 7.* Ad idem est, si dicas, siue Deus velit, siue nolit, hoc sum facturus, quod vulgo dicitur, *annuo lo sepe a Dios esto ha de se*, derogas enim eius potentiam saltem ex modo dicendi: sic Suarez *cap. 5. n. 8.* Tolet *lib. 4. cap. 13. n. 6.* Sanch. pluribus relatis, *n. 15. & 18.* Ad idem caput pertinet iurare per vitam Dei, quia est iuramentum executorium, siue cum iuras per vitam patris, facitque hunc sensum, percat D. i. vita, illamque vsuro, & vindictæ assergo, si res ita non sit, quid ergo magis blasphemum esse potest, quam viam Deum defecioni, vt vitioni exponere? Atque ita hoc iuramentum blasphemum esse docet Suar. *1. de Relig. tr. 3. lib. 1. c. 5. n. 8.* Couarru. *de Pactis 1. p. §. 7. n. 9. vers. sexto.* Menoch. *lib. 2. de arbitrar. cap. 375. num. 12.* Sanch. *cap. 32. n. 25.* Azor. *lib. 11. cap. 7. q. 2.* Bonac. *disp. 3. de primo decalog. præcepto q. 8. p. 2. in princip.* & alij communiter. Idem est si iures per sanctorum vitam; quia denotas sanctos illam amittere posse: si alius relatis Sanch. & Bonac. *supra.* Non tamen caret probabilitate hæc iuramenta per vitam Dei, & sanctorum non esse blasphemiam; quia non caret probabilitate non esse iuramenta executoria, sed asseroria simpliciter, sicut si dicitur, vivit Deus, vivit D. Petrus, adductus enim Deum viventem, & resplendentem in vita sua, & D. Petri in testem: atque ita non esse blasphemiam defendit latè Decian. *2. r. crimin. lib. 2. cap. 2. n. 13.*

De illis verbis, *posui tal. reniego de tal.* per videri de tal. mal. aya, &c. absque expressione Dei, vel sanctorum dicit Sanch. alios relatis *n. 23.* pendere ex intentione profertentis: & in foro externo esse circumstantiis esse colligendum: crederem tamen præsumi debere non esse ex animo blasphemiam nominata. Nam illamque continentiam, & suppreffio nominis Dei, & sanctorum indicat nolle talia verba de Deo intelligi. Item in casu dubio non est faciendia interpretatio inferens delictum, sed potius ab illo excusans. Solum de maledictione creaturatum potest dubitari; an sint blasphemiam, quia videtur Deus ipse in illis maledicti? Et quidem si quatenus creaturæ sunt maledicerentur existimo certum quia tunc maledictio in creaturam refunditur: Sic cum D. Thom. *2. 2. q. 76. art. 2. notauit.* Sanch. *dicto cap. 32. num. 14.* Tolet. *lib. 4. sum. cap. 75. num. 11.* Lessius *lib. 2. cap. 45. dub. 5. n. 29.* Bonac. *disp. 3. de primo decal. præcepto q. 8. p. 2. n. 5.* At si creaturæ siue rationales, siue irrationales sine respectu ad Deum maledicantur, blasphemiam non esset, imò neque esset peccatum mortale, sed veniale tantum, si abest iniuria alterius, vel absque animo blasphemiam. *loco allegato:* vbi addit nullum esse peccatum si creaturæ maledicantur, quatenus nobis occasio fuerint peccandi vel alicuius gravis calamitatis; quia tunc videtur maledictionem illis infligi quasi in penam, & satisfactionem damni delictum quia non tam ipse creaturæ; quam occasio peccati, vel calamitatis maledicatur: Dixi; quando creaturæ sunt causæ alicuius gravis molestiæ; ob leuam enim molestiam non licet sic maledicere; aliàs multi maledicentes animalia, ventos; pluuia; à peccato excusarentur: quod non est dicendum; ratio meti regulariter solum peccatum veniale committunt; quia si animalia alia sunt, abest animus, vt talis maledictio execretio

executioni mandetur, Lessius *dist. capite 45. dub. 5. numer. 30.*

7. In secundo genere blasphemiarum ponuntur ea, quae in decore, & inhoneste Deum nominant: si enim per modum irrisuionis, & conuicij Deum voces sapientem, & iustum, blasphemiam committit. Et idem est, si quaecunque res sacras irrisorie tractes, cum enim omnia haec summa laude digna sint, si loco laudis irrisuionem facias, blasphemus eris: sic notauit Sanchez *lib. 2. in decal. cap. 32. num. 21. §. 22.* Ad hoc genus reducitur iuramentum per pudenda Christi Domini, & sanctorum; quia ex modo iurandi intendit sic iurans contempibilem, & despicabilem Christum Dominum facere ob illas partes, cum tamen ob illas, vt potest naturales contemni non debeat: sic Nauarr. *cap. 12. num. 85. Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 9. c. 8. quest. 3. §. lib. 11. cap. 3. quest. 2. Suarez t. 1. de Relig. tract. 3. lib. 1. cap. 4. n. 8. §. 9. Valen. 2. 2. q. 13. p. 1. vers. item potest. Farinac. lib. 3. prax. q. 10. num. 21. Sanch. lib. 2. cap. 32. n. 28. Nominare autem, vel iurare per membra Christi honesta, scilicet per eius caput, corpus, & sanguinem, blasphemiam erit, si per modum contemptus proferatur eaque de causa *lex. 6. tit. 4. lib. 8. noue compilat. mandat sic iurantem poenis blasphemij plecti. At si non per modum vituperij, & conuicij sed magnam veritatis exaggerationem haec verba vituperentur, blasphemata non erunt, & forte culpa carebunt: quia neque in substantia, neque in modo dicendi Deo ignominiosa sunt: sic Syuell. verbo iuramentum 2. fine. Valen. 2. 2. dist. 6. q. 7. p. 3. vers. si verò, cap. 13. num. 3. ad finem. Bonac. disput. 3. de primo decal. praepo. q. 8. p. 2. num. 4. Ex quo fit non esse blasphemiam, si ex ira in aliquem dicas: Corpus Dei cum tali homine, Vulgo, *Cuerpo de Dios con tal hombre*, quia verba illa vera sunt, & modus dicendi non videtur Deo contumeliosus: solum enim significas te velle, vt corpus Dei illum hominem puniat, & male factum vindicet. Secus verò esset dicendum, si ex ira & passione in Deum talia verba profertis quia summa esset blasphemia aduersus Deum ita sci. Sic Valeat. 2. 2. q. 13. par. 1. vers. sed tamen illud. Sanch. lib. 2. c. 3. n. 30. Bonac. p. 2. n. 4. Nauarr. cap. 12. n. 85. §. 22. alij. Videri tamen plures, grauiusque Doctores apud Farinac. lib. 1. prax. q. 10. n. 18. quos ipse sequitur asserere blasphemiam esse illa iuramenta per Corpus Dei, per eius sanguinem, per caput, per capillos, per pedes, &c. Quia donatur Deum in sua diuinitate haec membra habere. Deum namque absolute prolatum non pro Christo, sed pro tota Trinitate limitur, & consequenter iam attribuitur ei quod non habet: & fauet *cap. si quis per capillum 2. q. 1. At quod dixi magis placet, non esse inquam blasphemiam, si cum reuerentia dicatur; quia postquam verbum Dei caro factum est, cum haec membra Deo tribuantur, supponit Deum non pro tota Trinitate, sed pro secunda persona Trinitatis humanata, vt alij plures Doctores apud Farinac. supra defendunt.***

7. Sed quid dicendum de iuramento per intemeratam Deiparæ virginitatem? Aliqui existimant esse blasphemum: Tum quia videtur esse iuramentum execratorum, atque sanctissimam Virginem defectioni subici, si res aliter sit quam enunciat. Tum quia irreuerenter eius sexus nominatur: Sic Couar. de Pactis 1. p. 9. n. 9. vers. decimo. Menoch. lib. 2. de arbit. casu 375. n. 5. Azobedo lib. 8. recopil. tit. 4. de leg. 5. n. 13. At placet mihi sententia Sanch. lib. 2. in decal. c. 32. n. 32. negans esse blasphemiam; quia ibi nec beatissima Virgo, nec eius Virginitas execratur, neque aliquid illius ignominiose tractatur, sed Deus in illa fidei veritate in testem adducitur; sicuti si per naturam Christi, eiusque mortem iurares, quod absque ulla blasphemiam, imo & peccato fieri potest.

9. Tandem dubitabis; an omne iuramentum falsum, vel iniustum blasphemum etiam sit. Negant Sanch. lib. 2. c. 32. n. 33. cum D. Thom. 2. 2. q. 13. art. 3. ad 2. quia sic iurans non asserit Deum esse posse falsitatem testem, aut iniustitiam asseratorem; neque id intendit; imò potius sperat Deum non esse testificatum super illa re, per aliquod euidentis signum. Ceterum pro contraria parte hic ratio vtget; qui enim falso iurat, Deum testem, conformitatem falsi facit, & qui iurat contra iustitiam, Deum proponit asseratorem iniustitiae. Ergo illis verbis Deo tribuitur, quod nulla ratione conuenire potest. Ergo sunt blasphemata: nemin claris verbis dices, Firmet Deus suo testimonio hanc falsitatem, vel iniustitiam blasphemus es, sed eundem sensum habent falsa, & iniusta iuramenta. Ergo sunt blasphemata. Neque obstat, quod speres nunquam Deum asseritum esse falsitatem aut aliquo signo esse falsitatem manifestatorem sufficere si eam asserionem, & testificationem, asseratoremque petas. Proposui dubium, tibi decidendum relinquo.

§. IV.

De obligatione Blasphemi, & audientium illum, & de eorum iudice.

S V M M A R I V M.

- 1 Obligatur blasphemus poenitere de crimine commisso.
- 2 An blasphemus ex consuetudine sit absoluentus?
- 3 Audientes blasphemum nulli alia obligatione corrigendi tenentur praeter iure naturali impositum.
- 4 Obligantur denunciare blasphemum, sed seruanda sunt regulae tradita tract. de correct.
- 5 Hæreticales blasphemiam iudicibus fidei sunt denuncianda, non hæreticales Episcopo; vel saeculari iudici, si laicus sit blasphemus.
- 6 Si vnus iudex procedit, & poenam delicti adaequatam imponit, non potest alius procedere.

Obligatio blasphemii ea est, vt de commisso crimine poenitentiam agat, & (scandalo dato, (si quod fiat,) satisfaciatur: quod maxime procedit in eo, qui consuetudinem blasphemandi habet: is enim sub graui culpa hanc poenitentiam consuetudinem extirpare tenetur, esto blasphemias indeliberate pronunciet; quia blasphemiam indeliberatè tametsi mortali culpa vacent; eo quod non sunt voluntariae, vt actus in se, & materialiter Deo sunt iniuriosae, & aliis scandalosae: eaque de causa tenetur sic affectus diligentiam facere eas vitandi, aliàs vt effectus inordinati illi erunt voluntariae, quod sufficit, vt peccato mortali maculetur, vt bene docuit Lessius *lib. 2. de instit. cap. 45. dub. 5. n. 30. fine.*

2. An autem sic ex consuetudine peccandi neganda sit absolutio in sacramento poenitentiae, vel differenda? Dixi tract. de iuram. ubi de consuetudine iurandi: ibi enim resoluti cum Sanch. lib. 2. in decalog. c. 32. n. 45. posse absolui, si verò de peccatis doceat; tametsi aliis vicibus monitus emendatus non fuerit; quia nulla occasione extrinseca tenetur, quam debeat expellere. An verò sit consiliū absolutionem differre prudentis confessoris arbitrio relinquatur, qui ex circumstantiis colligere poterit, an profutura, an nocitura sit poenitentia talis dilatio; consentit Azor. lib. 9. c. 28. q. 18. Poenitentia autem pro hoc crimine a confessoris imponenda arbitrio confessoris relinquatur, tametsi Concilium Lateranense sub Leone X. sess. 9. dicat grauius poenitentiam esse blasphemum imponendam, antequam absoluarur; quia in hac parte non est illud decretum receptum. Azor. t. 1. instit. moral. lib. 9. cap. 28. q. 9. Suar. lib. 1. cap. 7. num. 2. fine.

3. Ex parte verò audientium blasphemum duplex esse potest obligatio. Prima corrigendi blasphemum, Secunda cum iudici denunciandi. Circa primam obligationem dubitari potest, an ultra fratrem correctionem iure naturali debitam, debeat audiens reprehendere blasphemum, siue blasphemus illa reprehensione emendandus sit, leue non? Et ratio dubij est; quia in Concilio Lateranense sub Leone X. sess. 9. dicitur. Quicumque blasphemantem audierint eum acriter verbis obiurgare teneantur, si citra periculum suum id fieri posse contingerit; sed acris obiurgatio non videtur esse fraterna correctio ad emendationem delinquentis directam, sed potius ad illius punitionem, & in audientium satisfactionem. Ergo audiens blasphemum non satisfacit si fratrem corrigat. Item fraterna correctio est suavis admonitio, non acris reprehensio. Deinde ad obiurgandum blasphemum, solum petit Concilium, vt obiurgans citra periculum suum id facere possit, non autem petit, vt credat delinquentem emendandum esse. Ergo illa obiurgatio non tam in correctionem delinquentis, quam in reparationem honoris diuini laxi mandatur. Ergo absque spe emendationis debet adhiberi; & ita tenet Nauarr. *sum. cap. 12. n. 83.* Ludou. Lopez *in instruat. cap. 51.* paulò post princ. Petr. de Ledesma. *tr. sum. tract. 1. cap. 9. fine.* Lessius *lib. 2. de iust. c. 45. dub. 5. in fine.* Fateor rem esse dubiam, an Concilium voluerit ius nouum statuere, an potius obligationis naturalis recordari, & confirmare, qua publicè peccantes arguere, & obiurgare tenentur, si ex obiurgatione fructus speratur. Neque obstat quod expressè huius fructus non meminerit. Non enim meminit; quia in omni correctione supponebatur vt clarum, ad illius obligationis fructum debere sperari. Sed concessio in supradicto concilio ius nouum statui, mandarique audientibus, vt blasphemantem obiurgent, & reprehendant, tametsi emendandus non sit, censore consuetudine hoc decretum abrogatum esse; ac proinde audientes non astringi alia obligatione praeter charitatis obligationem, qua debent peccantem corrigere, si ex correctione fructus speratur: sic Azor. t. 1. instit. moral. lib. 9. c. 28. q. 7. Sanch. lib. 2. c. 32. n. 46. Bonac. *disput. 3. de primo decal. praepo. q. 8. p. 1. vers. addo.* Vnum tamen est omnino certum, si honor diuinus petiatur ob blasphemiarum receptionem

ceptionem, & tu commodè potes illum defendere obiurgatione, & reprehensione delinquentis, ex præcepto Religionis, vel charitatis obligaris; quia obligaris hæc mala auertere, & Deum innocentissimum defendere, quoad fieri possit. Sic Sanch. lib. 2. in decal. c. 35. n. 9. post med. &gidius de Coninch. disputat. 28. de correct. frater. dub. 1. n. 4. & dubitat. 6. num. 108.

4. Circa secundam obligationem de denunciatione faciendâ iudici constans est omnium sententia, audientes affici: quia sic cautum est in supradicto decreto Concilij Lateranens. & à Julio III. in sua constitutione, quæ incipit in multis, in qua mandatur audientibus, vt intra triduum denunciationem faciant; alioquin penis blasphemi subduntur. Dubium tamen est; an præmittenda sit correctio fraterna, si per hanc speratur emendatio? Placet mihi præmittendam esse; quia in hac denunciatione faciendâ præcipue attenditur delinquentis emendatio, & peccatorum impedio. Si ergo hic finis fraterna correctio obtineri potest, non licet iudicalem facere, quia curandus est proximus ea minori iactura, qua fieri possit: Sanch. alii relatis lib. 2. in decal. c. 32. in fine, Bonac. disp. 3. de primo decal. præcepto q. 8. p. 1. in fine.

5. Sed inquires, quibus iudicibus hæc denunciatio faciendâ est? Respondeo illis esse faciendam, quin hoc crimine procedere possunt. Hi sunt Inquisitores hæreticæ prauitatis, si blasphemia hæreticalis sit; quia de his blasphemis ipsi solum cognoscunt, & in aliis blasphemis non se possunt intromittere. Sanch. lib. 2. cap. 32. n. 37. Azor. lib. 9. c. 28. q. 5. Farinac. præf. q. 20. n. 39. Salzed. præf. cap. 113. vers. quandoque tamen, August. Barbof. 3. p. de potest. Episc. alleg. 50. n. 89. Emeric. 2. p. direct. q. 41. n. 2. & ibi Pegna com. 66. & alij apud ipsos. Quod si blasphemia non sit hæreticalis, eius iudex est Episcopus tam clericorum, quam laicorum. Laicorum autem est etiam secularis iudex, inter quem & Episcopum datur præuenio: tradunt Doctores in c. 2. de maledictis. per textum ibi. Couarr. cap. quamuis pactum de pactis 1. §. 7. n. 12. Azor. Sanchez Salzedo, Farinac. Emeric. & Pegna supra, August. Barbofa, num. 93. & 94.

6. Cognitio tamen vnus iudicis, & pœnæ impositio in delictis mixti fori, si delicto adæquata sit, impedit quod alius iudex procedat: at si inadæquata sit delicto, non tollit, quin alius iudex procedere quoad condignæ pœnæ impositionem possit: sic Farinac. q. 20. n. 39. Couarr. 2. præf. cap. 10. n. 6. Anton. Gom. 1. 3. var. c. 1. n. 49. Pegna 2. p. direct. schol. 20. colum. 5. August. Barbof. 3. p. de potest. Episc. alleg. 50. n. 95. Bobadilla polieic. lib. 2. c. 17. n. 98. & c. 18. n. 234. Salzedo præf. c. 113. & alij apud ipsos. Verum cum pœnæ ex circumstantiis occurrentibus tum personarum delicti sæpè minuuntur, ratio potest iudex secularibus causam ab Ecclesiastico decissam, vel è contra Ecclesiasticus causam à seculari decissam assumere iudicandam prætextu quod rectè iudicata non fuerit, neque condigna pœna pro delicto imposita; quia semper præsumendum est rectè fuisse iudicandam. Et in casu dubio iudici decidenti litem standam est. Neque alius contrarium declarare poterit; aliàs non solum iudex erit delinquentis, sed & iudicis. Colligitur ex Barbofa supra. Vide Farinac. q. 4. n. 7. & seqq.

§. V.

De pœnis blasphemi impositis, vel à iudice imponendis.

S Y M M A R I U M.

1. Ipso iure nulla est, imponenda multiplex, tam ciuili, quam iure canonico.
2. Pro hæreticalibus blasphemis ablutatio indicitur tanquam de hæresi suspectis.
3. Pro aliis seruanda est Constitutio Pij V.
4. Iudex attendere debet qualitatem delicti, vt augeat, vel minuat pœnam.
5. Quid si delinquens incontinenti blasphemiam retractauit, nulla, vel leuissima pœna afficiendus est.
6. Blasphemus condemnatus à testimonio dicendo non repellitur.

1. Ipso iure nulla est huic crimini pœna imposita, vt bene aduertit Suar. 1. 1. de relig. tract. 3. lib. 1. c. 7. imponenda tamen à iudice multiplex est tam iure ciuili, quam canonico.

Iure namque ciuili blasphemis erat antiquitus pœna mortis imposita; iuxta Authentic. vt non luxurientur, §. prætere, collat. 6. & ibi Barr. Angel. Gioffa. & communiter Doctores, vt testatur Menoch. de arbitrar. casu 375. n. 25. Couarr. in cap. quamuis pactum de pactis, 1. p. §. 7. n. 10. Iulius

Clar. in præf. §. blasphemia. vers. sed quare in princ. Farinac. lib. 1. præf. tit. 3. q. 20. num. 3. Sed hæc pœna non habet locum nisi in blasphemante ex consuetudine, vt tradit. Menoch. n. 26. Farinac. n. 41. Couarr. n. 10. fine. Quam consuetudinem non inducit binus, vel ternus actus, sed plures requiruntur, vt alii relatis Farinac. n. 45. August. Barbof. 3. p. de potest. Episc. alleg. 50. n. 101. Verum iam hæc pœna moris consuetudine abrogata est, vt alii relatis docet Menoch. de casu 375. n. 26. Farinac. n. 64. Iure canonico variæ pœnæ impolitur sunt, laicis in cap. 2. de maledictis, pro clericis, in cap. si quis per capitulum, 22. q. 1. vbi efficiuntur pœna depositionis sed in Concilio Lateran. sub Leone X. dicta sess. 9. & in constitutione Iulij III. quæ incipit, in multis de præuatis, & in alia Constitutione Pij V. incipiente, cum primùm Apostolatus, quorum tenorem refert Farinac. dicta q. 20. n. 62. & August. Barbofa allegat. 50. n. 97. variæ tam pro clericis, quam pro laicis pœnæ designantur. Sed hæc constitutiones testatur Suar. lib. 1. cap. 7. n. 3. vbi non esse receptas, Quapropter in punitione huius criminis spectandæ sunt constitutiones, & statuta ciuitatum, & maxime consuetudo recepta, & secundum eam iudicandum.

2. Si igitur blasphemia hæreticalis fuerit quæ per Inquisitores prauit, debent sic delinquentes ablutari tanquam de hæresi suspecti; & pro qualitate suspicionis debet esse ablutatio si deliquerint. Sæpè, & leui turbatione ducti ablutari, tanquam de hæresi vehementer suspecti. Si autem raro deliquerint, vel graui occasione ducti ablutari de leui; sic testatur Emeric. 2. p. direct. q. 41. num. 5. & 6. At Francisc. Pegna ibi com. 66. vers. ceterum, relato Simanch. & Ioan. Ruyss. testatur esse praxim receptam, si blasphemia atrox sit, & illam committens plebeius ducatur in publicum spectaculum alligata lingua, & myrtam infamem portet, & flagelli castigatus, & in exilium mittatur. Quod si nobilis sit, sine myrtâ producat, & in monasterium detradatur ad certum tempus, pecuniariamque multam soluat, & quandoque compellatur ob suspicionem ablutari. In leuioribus autem blasphemis affirmat Inquisitorum iudicio relinquij. Regulariter tam enim sic blasphemantem condemnari, vel aliquo die festo pallio, cordis pedibus, capite discooperito, & cum ceruo accento, & chorda succinctus Missam audiat, quâ peracta publicatur eius delictum, & sententia condemnationis, quæ foret esse alius multatæ pecuniaræ, vel ieiuniorum.

3. At pro aliis blasphemis, si clericis, sic censio seruandam esse Constitutionem Pij V. vt pro prima vice, qua condemnatus fuerit, priuetur fructibus vnus anni cuiuscuque beneficii possit: pro secunda, omnibus beneficiis; pro tertia, omnibus dignitatibus exutus in exilium mittatur. Quod si nullum beneficium habuerit, pœna pecuniaria, vel corporali pro prima vice multetur; pro secunda, carceribus mancipetur; pro tertia, verbaliter degradetur, & ad trimes mittatur. Si autem blasphemus laicus fuerit, regulariter pro prima vice lingua alligata in publicum dicitur, & in exilium mittitur; pro secunda, verberatur; pro tertia, trimes additur. Si autem nobilis sit, & blasphemæ nec nimis atroces, neque frequentes fuerint, pœna pecuniaria multatur, & in exilium pro tertia vice mittitur. Vide Couarr. cap. quamuis pactum, de pactis 1. p. §. 7. n. 11. & August. Barbofa 3. p. de potest. Episc. Allegat. 50. n. 102. Pro blasphemis in sanctos omnes aduertunt iudicis arbitrio pœnam relinquij, vt reliquit Concilium Lateranens. & Pius V. in sua constitut.

4. Aduerto iudicem in impositione pœnæ pro hoc delicto attendere debere tum qualitatem blasphemæ, tum frequentiam, tum occasionem, & ex illis augere, vel minuire pœnam poterit; eaque de causa plures grauesque Doctores esse stimant hanc pœnam arbitriam esse, vt alii relatis docet Menoch. dicto lib. 2. de arbitrar. casu 375. n. 20. Iulius Clarus §. blasphemia, vers. sed quare, Farinac. q. 20. n. 66. Nunquam tamen existimo esse occasionem minuendi pœnam, quod in illa prouincia inualuerit consuetudo blasphemandi: imo tunc existimo augendam esse pœnam, vt alij continentur, & talis ablutio, & corruptela extirpetur, consuetudo enim quæ est contra naturalem non excusat, sed acuat, vt alii relatis docet Farinac. c. 44.

5. Ea tamen erit sufficiens occasio non solum minuendi pœnam, ita vt leuissima, vel nulla imponatur, si delinquent incontinenti blasphemiam retractauerit, & antequam è loco discedat, signa contritionis exhibeat, v. g. percutiat pectus, terram deosculetur, vel aliud quid faciat; quia tunc præsumi potest inconsideratè, & indeliberatè, fuisse locutum, & ex labricitate linguæ, potius quam ex animo blasphemiam prouulisse: si enim actione inuiuat non teneatur, & pœnam euitare qui alterum dehoneftans incontinenti se retractat, vt pluribus firmat Farinac. dicto quasi. 2. n. 59. à fortiori excusandus est blasphemus, qui blasphemiam incontinenti retractauit: siquidem mitius cum Deo, quam cum hominibus agitur, vt bene ponderauit Farinac. n. 57. cum Arnold. Albert. tractat. de agnosc. assert. Cathol. & hæretic. quasi. 28. n. 9. 3. & 14.

6. Denique

6. Denique dubitari potest: an blasphemum post condemnationem repellendus sit à testimonio tanquam infamis; Ratio dubij est: quia ex iure civili non reputatur infamis, ve probat lex famosi, ff. ad leg. lul. maiesi. ibi lubricum lingue non debet facile trahi ad pernam. Ex facto autem non potest delicto facti, tamen castigato. Negari enim non potest ex obiectione blasphemie testimonium aliqua ex parte diminui, neque esse ita solidum, ac si nihil obici potest; quod suspicionem ingerat falsitatis, vt recte probat aliis relatis Couaruii, in Epistol. decret. 2. part. cap. 8. §. ultimo, numero 7. Et 8. Ergo blasphemum, cui blasphemia obici potest, non censetur testis omni exceptione maior: sic Couaruii. in cap. quantum pactum, de Pactis, l. 1. part. §. 7. num. 11. vers. His equidem, cum Alexand. Decio. Thom. Grammatico. Quod intelligendum cenfeo, dum recens fuit blasphemia, & illius declaratio. Nam si multum tempus transierit, verbi gratia, duobus, vel tribus annis, in quibus constat de illo vicio emendatum esse, cenfeo ob illam causam eius testimonium non infirmari, quod mihi probat ratio dubitandi.

PUNCTUM III.

De Sacrilegio crimine Religioni opposito.

Si etymologiam nominis spectemus, sacrilegium idem est, quod rei sacræ legium, siue furtum: & sic sacrilegus est qui sacrum legit, seu furatur: sic Isidorus lib. 1. origin. lit. S. Quintilianus lib. 5. cap. 10. Ambrosius, Calepinus verbo sacrilegium Decian. tractat. crimin. lib. 9. cap. 14. Rub. de Sacrilegio, num. 9. & alij communiter. Aliquando omnis latè sacrilegium sumitur pro quocunque vicio religioni opposito: & sic comprehendit quemlibet profanum cultum; quia in eo Deus, qui est summe sacer offenditur: qua ratione D. Augustinus aliique Patres idolorum sacrificia vocabant sacrilegia sacra, & pacta cum demonibus sacrilega pacta: sed hæc acceptio sacrilegij propria non est. Propria ergo acceptio sacrilegij est, que ex rei sacræ à Deo distinctæ ratione, seu violatione sumitur sic D. Thom. ab omnibus receptus. 2. 2. quæst. 99. art. 1. Et 3. secundum hanc acceptionem, explicabimus, quid sacrilegium sit, quoruplex, quale peccatum, & quas penas habeat annexas.

§. I.

Quid sit Sacrilegium, & quoruplex.

S V M M A R I V M.

1. Sacrilegium definitur.
2. Distinguitur ab illis vitiis superioribus, puncto secundo enumeratis.
3. Sacrilegium fit per actionem involuntariam eius in cuius cultum res sacra dicata est: Et ibi an simonia sacrilegium sit?
4. Triplex est sacrilegium circa personam, circa locum sacrum, circa res sacras.
5. Sub iis varia species continentur.

1. Sacrilegium definitur à D. Thom. 2. 2. quæst. 99. art. 1. quem omnes sequuntur, vt sit sacræ rei læsio, seu violatio. Nominè rei sacræ intelligitur illa, quæ lege diuina, vel Ecclesiastica in cultum Dei est destinata: si ergo huic cultui contrarietas, rem sacram violas, & sacrilegium committis.

2. Ex hac definitione manifestè inferretur, sacrilegium distingui à pernicio, à tentatione Dei, à Magia, superstitione, & blasphemia, & quolibet alio vicio, quo diuina maiestas directè in se offenditur; quia sacrilegium non respicit immediatè ipsum Deum tanquam materiam, & obiectum, circa quod versatur, qualiter respicit pernicium, blasphemiam, tentatio Dei, supersticio, &c. sed respicit rem creatam in cultum Dei destinatam, cuius cultum derogat; ac proinde sacrilegium offendit Deum non se, sed in rebus ipsi dicatis: Sic Suarez tom. 1. de Relig. tract. 3. lib. 3. de Sacrilegio in proæmio. Less. lib. 2. cap. 45. dub. 2. n. 7.

3. Solum est difficultas qualis debeat esse hæc violatio? Caictan. dicta quæst. 99. art. 2. dicit debere fieri per actionem

involuntariam illius, cuius res est, cum autem contra voluntatem Dei fiat, quia res sibi dicata, male tractatur; efficitur sacrilegium committi per actionem involuntariam respecta Dei. Ex quo inferri simoniam non esse sacrilegium; quod sit consentiente parte, cuius res est. Adde de simonia separatim à sacrilegio agere D. Thom. & Doctores. Ergo credunt à sacrilegio distingui.

Facet sacrilegium committi per actionem involuntariam illius, cuius res est, seu in cuius cultum est dicata: nego tamen inde inferri simoniam verè, & propriè sacrilegium non esse, cum contra voluntatem Dei ematur, aut vendatur sacrum. Neque obstat in tali venditione homines consentientes, aliàs si Episcopus consentiat locum sacrum profanari, res facta alienari, clericos ad secularè tribunal duci, sacrilegium non committeretur. Quod non est dicendum: Ergo consensus partis non tollit sacrilegium: & ratio videtur manifesta, quia huiusmodi consensus non tollit, quin res sacra Deo dicata indebitè tractetur, & Deus in tali tractatione offendatur. Ergo non tollit quin verè sacrilegium sit: atque ita docena Glossa in cap. Audinimes 1. quæst. 3. per text. ibi: Lessius lib. 2. de iustit. cap. 45. dub. 2. in fine, num. 8. Suar. tom. 1. de Religione, tract. 3. lib. 3. c. 1. num. 6. Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 9. cap. 27. quæst. 8. Neque obstat de Simonia separatim à sacrilegio agi, quia id fit oblatam eius materiam, & specialem eius rationem, non quia verè sub sacrilegio non continetur.

4. Triplex genus rerum sacrarum enumerari solet, & iuxta illud triplex genus sacrilegij distinguitur. Primum est circa personas sacras. Secundum circa locum sacrum. Tertium circa res sacras. Sub iis generibus variæ species sacrilegij comprehenduntur; sed nulla est, quæ sub aliquo membro huius diuisionis non comprehendatur; ac proinde hæc diuisio tanquam apta ad explicationem huius vitiij sustinenda est, eamque sustinent Doctores cum Glossa in c. sacrilegium 17. quæst. 4. & Theologi cum D. Thom. 2. 2. q. 99. art. 1. Et 3. & Summilla, verb. Sacrilegium, Less. dub. 3. Suar. cap. 1. num. 8. Azor. cap. 27. quæst. 2. Valent. disp. 6. quæst. 15. p. 1. in prime. Bonac. disp. 3. de primo decalogo. precept. q. 6. p. vnie. n. 1. & alij communiter.

5. Dixi sub iis generibus variæ species sacrilegij contineri. Neque enim eiusdem speciei est sacrilegium commissum in percussione clerici, ac commissum in imponendo ei aliquod tribunal, illum verò ad tribunal secularè deferendo. Et idem est de sacrilegio commissio aduersus locum sacrum, quod in variis speciebus diuiditur secundum variæ actiones, quæ ibi sunt prohibita, scilicet furtum feminis, vel sanguinis emissionem, iudiciale strepitum, &c. Tertium genus clarius est sub se variæ species continere. Neque enim esse potest eadem sacrilegij species irreuerenter tractare sacramenta, ac vasa sacra, ac imagines, reliquias, & bona Ecclesiastica. Dicendum ergo est illam trimembrem diuisionem sacrilegij esse generis, in species subalternas: sic latè probat Suarez dict. 10. 1. de Relig. tract. 3. lib. 3. cap. 5.

§. II.

Explicatur supradicta Diuisio Sacrilegij.

S V M M A R I V M.

1. Qualiter læsio persona sacra sacrilegium sit.
2. Multipliciter persona sacra lædi potest. Et an omnes hæc læsiones sacrilegia sint, examinatur.
3. Qualiter violatio loci sacri sacrilegium constituat.
4. Sacrilegium est irreuerentia sacramentis facta, & quid de facta Eucharistia. An distinguatur ab irreuerentia Deo in sua persona facta?
5. Irreuerentia in sacrificio facta grauioris malitia est, quam sacrilegium.
6. Vasa sacra, imagines Dei, & Sanctorum reliquias profanare sacrilegium est, & quid si reliquias, & imagines Sanctorum profanentur, quatenus sunt imagines, & reliquias aliquorum, quibus ob propriam excellentiam veneratio debetur.
7. Profanatio sacrorum verborum est sacrilegium.
8. Item & ornamentorum Ecclesie, & ministrorum.
9. Alienare bona Ecclesie absque debita solemnitate sacrilegium est.
10. Quid dicendum de retentione decimarum, & legatorum.
11. Quid de tempore sacro, scilicet diebus festiuis? Non videtur inter res sacras numerandum.

1. Prima diuisio sacrilegij (vt dixi) est quæ committitur circa personam sacram. Personam sacram voco Ecclesiasticam, quæ tum ordine, tum religionis statu specialiter in Dei

Dei cultum destinatur. Hanc igitur si laedas, quatenus sacra est, sacrilegium committis. Dices: Veneratio harum personarum non est religio, sed quaedam obsequantia: seu dulcia. Ergo irreuerentia illis facta non est sacrilegium, sed alia species inferior. Nam peccatum commissum contra reuerentiam debitam alicui personae, illi virtuti opponitur, quae dicitur talem personam venerari: sicuti peccatum irreuerentiae commissum contra parentes pietati opponitur; quia ex pietate teneris parentes venerari: sicuti ex virtute dulcia, vel ex politica obsequantia obligatus es personas Ecclesiasticas venerari, irreuerentia illis facta aduersus hanc virtutem erit, & non aduersus religionem.

Respondeo dupliciter posse te has personas venerari: Primo, quatenus in se habent aliquam excellentiam absolutam veneratione dignam. Secundo, quatenus in cultum Dei specialiter destinantur, & illius ministri sunt. Si primo modo has personas venereris, non ex religione, sed ex obsequantia, aut dulcia veneraris, & irreuerentia illis facta non contra religionem, sed contra virtutem obsequantiae, vel dulcia procedit. At si quatenus sunt ministri Dei, & in diuinum cultum destinari illos venereris, actum religionis facis; quia non tam eos, quam Deum in illis veneraris. Et est contra si secundum hanc rationem illos offendas, sacrilegium virtuti religionis oppositum committis. Quocirca cum Ecclesia prohiberit in has personas violentas manus inferri, & ad saecularia iudicia trahi, quia Dei ministri sunt & cultui diuino deputati, si illos in his actionibus offendas, sacrilegium committis; quia offensus Deum in rebus sibi specialiter dicatis: sic notatur Suarez *tom. 1. de Religione, tractat. 8. lib. 3. cap. 6. n. 5.*

2. Multipliciter autem laedere personam Ecclesiasticam potes. Primo per violentam manus impositionem. Secundo per usurpationem iurisdictionem. Tertio per rapinam, & furtum. Quarto per actionem veneram. Neque alia occurrit actio, qua possit persona sacra violari. Et quidem per violentam manus impositionem nemini esse potest dubium, sacrilegium committi: quia specialiter his personis cauetur intuitu religionis, honoris, & reuerentiae ipsis debita: ut constat ex *cap. si quis suadente. 17. quae. 4.* Quae illa violenta manus impositio non solum habet speciem iniustitiae, qualem haberet, si illa persona laesa Ecclesiastica non esset, sed habet speciem irregularitatis, seu sacrilegij; quia specialiter Ecclesia voluit Ecclesiasticam personam in reuerentiam sui status liberam, & exemptam ab hac iniuria constituere. Quae autem sint haec reuerentia in particulari, quae hoc privilegium canonis gaudeant, & quae actio sub violenta manus impositione intelligatur, late diximus, *tractat. de excommunicat. puncto de excommunicat. reuerentia in decreto.* De secunda actione, quae est iurisdictionis usurpatio, constat sacrilegum esse; quia est aduersus immunitatem personae debitam; debetur enim his personis exemptio a forensi iudicio, & a vestigialibus, & tributis: quare qui illas contra hanc immunitatem obligaret iudicio saeculari sistere, & tributa soluere, sacrilegus esset. Quouique haec immunitas extendatur: & quae poenae violentantibus sint impositae late diximus *tractat. de immunit. personarum Ecclesiasticarum.* Tertia actio, qua personae Ecclesiasticae offendi possunt, est furtum & rapina: de qua non desunt Doctores qui affirmant sacrilegium esse, maxime si furtum, & rapina sit bonorum titulo Ecclesiastico acquiritorum: sic Valent. 2. 2. *disp. 6. quae. 15. p. 1. col. 1.* Ceterum per hanc actionem specialiter non offenduntur personae Ecclesiasticae; eo quod nullibi inueniantur a iure Ecclesiastico in hoc crimine defensionem magis quam saeculares: & notatur in praesenti Suarez *tom. 1. de Relig. tract. 3. lib. 3. cap. 2. num. 8.* Azor. 1. *tom. lib. 9. cap. 27. questione 3.* Si autem bona quae furantur, non sunt beneficiarum, sed Ecclesiasticae, qui illas usurparet, sacrilegium committeret: quia quaelibet illarum alienatio sine debita solemnitate prohibetur. Sed hoc sacrilegium non est aduersus personam Ecclesiasticam, sed aduersus rem sacram. Quarta actio, quae est fornicatio, & similis turpitudine si a persona Ecclesiastica fiat, iudicatur committere a Doctoribus sacrilegium: quia personas Ecclesiasticas maxime dedecet: ratione enim sui status a tali macula conuenit, esse immunes. Quod a fortiori militat in his personis Ecclesiasticis, qui speciali voto obligantur ab iis delectationibus abstinere, quales sunt ordine sacro insignitae, & religiosae. Haec ergo per votum corpus suum, & animam Deo offerunt, & consecrant, reddunturque in illa parte quasi sacrae: ergo contra faciens sacrilegium committit; quia rem cultui diuino destinata violat: sic committit Doctores cum Dio. Thom. 9. 1. 4. *art. 1. & 99. art. 1.* & ibi Caietan. Valen. *disp. 6. q. 15. p. 1. in princ.* Lessius *lib. 2. c. 45. dub. 3. num. 11.* Azor. 1. *p. instit. moral. lib. 9. cap. 27. q. 5.* Bonac. *disp. 3. de primo decal. precept. 9. c. p. unico. num. 3.* Qui omnes extendunt supradictam doctrinam ad quodlibet votum, cuius violationem sacrilegium esse affirmant: quia eo ipso, quod res per votum Deo dicata sit, tam est iure diuino in cultum Dei destinata. Ergo contra faciens sacrum laedit: est ergo sacrilegus. Ceterum mihi probabilis est violationem vo-

ti non in specie rigorosa sacrilegij, de qua in praesenti sed in specie perfidia constitutam esse, sic tenet. Suarez *tom. 1. de Religione, tract. 3. lib. 3. cap. 4. num. 5.* Ratio est: quia per violationem voti Deus in se offenditur, cui votens iudicis est: sicuti offenditur per perurium, per blasphemiam, per omisionem Missae in die festo, & similia: sed iniuria, quibus Deus immediate offenditur, sunt in alia specie a sacrilegio distinctae, ut in princ. huius Puncti diximus. Ergo violatio voti in alia specie a sacrilegio constitui debet, quae nulla est alia nisi perfidia fidelitati opposita. Neque obstat per votum rem piousam in cultum Dei destinari, ut inde affirmemus sacrilegium esse illius violationem; quia cum non destinatur in alium cultum, nisi in alium voti executionem, & obsequantiam fidei datae non potest illius violatio aliam maius habere, nisi maius infidelitatem. Neque item obstat turpitudinem dedecere maxime personam Ecclesiasticam, & maxime si sacerdos sit, ut inde affirmemus quamlibet turpitudinem ab ipsis commissam esse sacrilegium: aliis furta, homicidia, blasphemiae, detractiones, & quae libet alia peccata sacrilegia essent; quia omnia illa maxime dedecet Ecclesiasticas personas, & praecipue Sacerdotes. Verum quia haec generalis indecentia, & turpitudinem non infert specialem prohibitionem; ea de causa ad speciem sacrilegij non transeunt, sed intra propriam speciem grauiora sunt. Sic dicendum est de fornicatione, & quaelibet alia turpitudine, si voti obligationem secludamus; licet enim quaelibet personas Ecclesiasticas haec maxime dedecet; quia tamen ex vi consecrationis specialis lege non prohibentur ab iis abstinere: ea de causa sacrilegia non sunt. Vocatur autem haec infidelitas sacrilegium; quia omnia vitia religioni opposita hoc nomine nuncupantur; non quia propriae sacrilegium sunt, qualiter in praesenti usurpamus.

3. Secundum genus sacrilegij dixi esse violationem loci sacri quoad immunitates, quas habet, quatenus talis locus est, quod qualiter contingat late dixi *tractat. de immunit. Ecclesiasticae.* Solum aduerto in vna actione hoc, & praecedens sacrilegium posse reperiri, si enim iudex laicus per violentiam clericum delinquentem a loco extrahat, & a suo tribunali sitat iudicandum, committit triplex sacrilegium. Primo, ob violentam manus impositionem. Secundo, ob extrahendum a loco sacro. Tertio, ob usurpationem iurisdictionem: quae omnia in confusione manifestari debent: & ex parte notatur Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 3. cap. 6. n. 6. & 7.*

4. Tertium genus sacrilegij est, quod per antonomasiam rei sacrae violatio dicitur multiplex est, propter varietatem sacrarum, quae violari possunt; quaeque enumerantur D. Thom. 2. 2. *quae. 99. art. 3.* Et in primo loco constituit Sacramenta. Secundo, vasa sacra, imagines, & Sanctorum reliquias, quibus addi potest Scriptura sacra, & caeremoniae in cultum Dei destinatae. Tertio ornamenta Ecclesiae, & ministrorum. Quarto bona Ecclesiastica in sustentationem ministrorum deputata: in his enim omnibus Deus colitur, & consequenter eorum macula tractatio sacrilegium est.

Merito D. Thom. primo loco constituit Sacramenta; quia nulla res est illis sacratio. Tenens ergo ea digne tractare, tam in administratione, quam in susceptione, alias sacrilegus eris: Solum de sanctissimo Sacramento Eucharistiae est dubitatio; an eius irreuerentia sit irreligiositas alia distincta a sacrilegio, & eiusdem rationis cum ea, quae Christus dominus in se ipso offenderetur. Affirmat Suarez *tom. 1. de Religione, lib. 3. cap. 6. num. 1. & 2.* Mouetur, quia Christus in Eucharistia eadem adoratione laetitia adoratur, & eadem reuerentia colitur, ac colitur in propria persona, ut tradit Trident. *sess. 13. cap. 5. & can. 6.* Ergo irreuerentia facta Eucharistiae est eadem rationis cum irreuerentia facta Christo in propria persona; quod confirmari potest ex illo Pauli 2. *Corinth. 21.* affirmantis eum esse corpus, & sanguinis Domini, qui indigni Eucharistiam sumit. Nihilominus tenenda est communis sententia irreuerentiam factam Eucharistiae esse proprie sacrilegium: tamen omnium grauissimum, neque aliam speciem irreligiositatis habere; sic Caietan. 2. 2. *quae. 99. art. 1. & 3. dub. 6.* Lessius *lib. 2. de iustit. cap. 45. dub. 3. n. 16.* Facet D. Tho. *supradicto loco*: quatenus Eucharistiam inter res sacras constituit, omniumque sacratissimam, reliquique DD. enumerantes Sacramenta, inter res sacras, quae per sacrilegium profanari possunt, non excludunt Eucharistiam Sacramentum, sed potius dicunt in illo specialius rationem sacrilegij reperiri. Sed probo conclusionem: Quia Eucharistia est Deus continens, non est Deus formaliter, sed signum gratiae sanctificantis Deum ipsum continens. Ergo iniuria facta Eucharistiae non fit formaliter Deo: ergo non est irreligiositas a sacrilegio distincta. Et confirmo Christus dominus in Eucharistia existens non fit exhibere visibilem, & tractabilem, sed insitit cuiusdam rei inanimatae, tamen ibi sit mens, & intelligens. Ergo iniuria Eucharistiae facta, non est formaliter facta ipsi Deo in propria persona, sed in signo illum continente, & gratiam significante: sed quaelibet iniuria facta Deo in eius signo, est in specie sacrilegij: ergo. Item negari non potest, irreuerentiam factam

factam Eucharistiæ esse in specie sacrilegij; quia est violatio rei sacratissimæ. Ergo non est in alia specie irreligiostatis; quia non sunt vitia multiplicanda abique manifestata ratione. Neque obstat fundamentum oppositum. Fateor inquam adorationem, & reuerentiam factam Christo in Eucharistia esse latinam, quia ad hanc reuerentiam, & adorationem solum expellatur, ut feratur in personam diuinam sive in se, sive in signo. An autem intra illam speciem adorationis latine varij actus specie distincti distinguantur, alij qui feruntur in Deum secundum se, alij qui feruntur in ipsum representatum in imagine, non satis constat, & fortè probabilius est distingui. Verum in ratione irreligiostatis iam receptum est, irreuerentiam, quæ fit Deo secundum se, distingui ab ea, quæ fit ipsi in signo representante, seu continente, tamen si utraque irreuerentia adorationi latine opponatur. Quod optime confirmatur ex irreuerentia facta cruci, & imagini saluatoris, quæ sine controversia sacrilegium propriè dicitur, tamen si opponitur adorationi latine. Ergo irreuerentia facta Eucharistiæ sacrilegium propriè erit, tamen si adorationi latine opponatur.

3. Sed inquires, quate sacrilegium non fuit enumeratum à D. Thom. inter res sacras primi generis, cum etiam possit, sicuti & Sacramenta irreuerenter tractari. Respondet, quia sacrilegium est ipsamet cultus Dei in se, non res cultui deferens, idèque reuerentia in illo commissa grauioris malitiæ est, quam sacrilegij quia offendit Deum in se: sacrilegium vero offendit Deum in signo representatum. Idem est dicendum de oratione. Non enim oratio est res, per quam Deo cultus deferatur, sed potius ipse formalis illius cultus, & aque adeo irreuerentia ibidem commissa Deo immediatè fit, non rebus eius cultui deferentibus.

6. In secundo loco constituit D. Tho. vasa sacra, imagines Dei, & Sanctorum reliquias: quia hæc omnia cultui diuino deferuntur eorumque profanatio credit in iniuriam ipsius Dei, quod in vasis sacris, imaginibus Dei clarum est. De reliquiis, & imaginibus sanctorum est dubium: an eorum irreuerentia sacrilegium fit? Et ratio dubij est, quia eorum veneratio non pertinet ad virtutem religionis, sed ad aliam virtutem inferiorem, scilicet dulciam. Ergo irreuerentia illis facta illi virtuti opponitur, & non religioni, sicuti irreuerentia facta parentibus virtuti pietatis, & non religioni opponitur, quia parentes non ex virtute religionis, sed ex virtute pietatis honorantur.

Dicendum est dupliciter Sanctorum imagines, eorumque reliquias profanari posse: vel quatenus sunt reliquias, & imagines amicorum Dei, illique familiarium, vel quatenus sunt reliquias, & imagines aliquorum, qui ob propriam excellentiam, quam habent, veneratione sunt digni. Si primo modo irreuerentia fiat, sacrilegium est propriè, quia tunc non tam ipse sanctus, quam Deus in illo, cuiusque imagines dehonestatur. Ac si secundo modo irreuerentia fiat, conuincit argumentum, non esse propriè in specie sacrilegij talem malitiam, sed in alia inferiori: Ad diuinitatem talem malitiam, quia in iniuriam Dei creditur, quilibet irreuerentia facta illis, quos Deus sibi coniunctissimos habet, tamen non illis, sicut, quatenus coniuncti sunt. Nam est ad cultum promouentem ex virtute religionis hæc formalis intentio necessaria fit: ac ad vitium ei oppositum non videtur requiri; quia plura ad rectam operationem, quam ad malam requiruntur: cum bonum ex integra causa, malum ex quolibet defectu: sic Lessius lib. 2. cap. 45. dub. 3. n. 18. Suarez tom. 1. de Relig. tract. 3. lib. 3. c. 6. & 7.

7. Ad huiusmodi speciem reduci possunt quilibet verba sacra. Tum quia sunt quasi quædam Dei reliquias ab ipso dictæ. Tum quia ipsum Deum loquentem quasi imagines representant. Tum quia per ipsa nos Deus sanctificat, iuxta illud Ioan. 13. Vos mundi estis propter sermonem. Quocirca illo, um profanatio, & abusus, seu corruptela sacrilegium grauius est: præterquam quod alia crimina secum regulariter coniungit: sic Suar. c. 6. sine Less. dub. 3. n. 17. Bonac. disp. 3. de primo decal. præc. q. 6. punct. unico, n. 5.

8. Tertio loco constituit D. Thom. ornamenta Ecclesiæ, & ministrorum, scilicet quæ specialiter sunt per consecrationem, seu benedictionem diuino cultui destinata: per hæc enim Deus colitur. Ergo illorum profanatio sacrilegium est: sic Suarez, Lessius, Bonac. & omnes. Quare si vestes sacras irreuerenter scindas, comburas, seu ad vtilis profanos applices, aut alio modo irreligiôsè tractes, sacrilegus eris. Et idem est de destructione irreligiôsâ templi illiusque profanatione: quia templum est quædam res sacra, sicut vasa sacra, & ornamenta, tamen si alias immunitates speciales habeat, quæ vasis factis, & ornamentis non sunt concessæ, vt bene notat Suarez cap. 5. sine. Dixi notanter, quæ sunt per consecrationem, seu benedictionem destinata diuino cultui: quia non caret probabilitate, reliqua, quæ ad ornatum pertinent, & vasa, in quibus ponitur vinum, & aqua inter res sacras computanda non esse: sic docuit Anton. Gomez in 3. variar. c. 5. n. 11. & consensit Farinac. qu. 172. n. 46. & 58. Hæc species poterat non numerari à superd. à Castro Sum. Mor. Pars III.

riore distincta; quia violatio vasis sacri, vel ornamenti sacri, vel templi, quatenus sacrum est, & cum aliis rebus sacris conuenit, non videntur distingui: sic Valent. 2. 2. disp. 6. q. 15. p. 1. vers. ad secundam speciem. Suarez t. 1. de Religione, tract. 3. lib. 3. c. 5. in fine.

9. Quarto loco enumerat D. Thom. bona Ecclesiastica; quia hæc aliquo modo sacra sunt, & in cultum Dei ordinata, quatenus destinantur sustentationi illorum, qui Dei cultui deferunt, & quia deferuntur; eaque de causa alienari nullo modo possunt absque solemnitate à iure præscripta. Qui ergo hæc usurpauerit, vel alienauerit extra casus permisos, vltra iniustitiam peccatum, malitiam sacrilegij contrahit, vt latius cum de alienatione horum bonorum tractaui, ibique dixi sub iis bonis non comprehendi bona propria beneficiariorum, quorum ipsi habent dominium.

10. An vero retentio decimarum, & legatorum sit sacrilegium, Communiter affirmare testatur Valent. 2. 2. disp. 6. q. 15. p. 1. vers. item ex sententia; & de legatis affirmat Lessius lib. 2. c. 45. dub. 3. n. 18. vers. Septimo. Probat, quia hæc sunt ab Ecclesia in cultum diuinum remorè destinata, quatenus sunt destinata in sustentationem ministrorum.

Dicendum tamen est, si legata non sunt tradita Ecclesiæ, tamen iniustitia sit ea retinere, non videtur sacrilegium, neque alia species peccati, quia non sunt facta bona Ecclesiæ, quorum alienatio specialiter est prohibita, vt latius dixi suprad. tract. de honorum Ecclesiasticæ alienat. & tradit Farinac. q. 171. n. 45. De decimis aliter dicendum censo, non solum committi iniustitiam in illarum retentione, sed etiam irreligiostatem aliquo modo deteriorem sacrilegio. Quod fit iniustitia constat; quia retines quod alienum est: quod vero sit irreligiostas sacrilegio deterior, sic probat; quia solutio decimarum est formalis cultus Dei, quia fit in recognitionem supremi dominij. Ergo earum retentio irreligiôsâ erit, vt pote huic cultui diuino opposita priuatiuè, sicut est opposita omni iustitiam, si tibi ab Ecclesia mandatum esset offerre.

11. Supradictis videtur addendum tempus sacrum, quod specialiter diuino cultui destinatur, quales sunt dies dominici, & festiui; sicut enim in templo, & in vasis factis Deus honoratur, & colitur, sic in die dominico, & festiuo colitur auditione Missæ, & abstinentia ab operibus seruilibus. Ergo quæ ratione templum, & vasa sacra inter sacras res enumerantur, eorum profanatio sacrilegium est, & tempus etiam enumerari debet. Ceterum existimo tempus non esse inter res sacras numerandum; quia tempus non sacras, tamen in illo sacra fiunt. Neque enim auditio sacri, aur feruilium operum abstinentia mandatur in venerationem temporis, sicuti mandatur in venerationem templi abstinentia in illo à forensi iudicio, & mercatura: sed directè mandatur auditio Missæ, & abstinentia ab operibus seruilibus in cultum Dei. Tempus autem ex tali mandato nullam specialem sanctitatem acquirit, sicuti non acquirit tempus, in quo alicui mandatur elemosinam facere, vel aliud pium opus exercere. Ex quo fit omissionem Missæ in die festo, & laborem seruilium non esse propriè sacrilegium, quia non est violatio alicuius rei factæ, sed est peccatum cuiusdam irreligiostatis contra Deum: sic Suarez lib. 3. c. 4. à num. 3. fauet Lessius lib. 2. c. 45. dub. 3. n. 18. tit. 2. Fit secundo peccata mortalia in die festo commissa non habere speciem sacrilegij; quia non sunt iniuria religionis specialiter prohibita, vt latius Tract. de obseruat. festorum diximus.

§. III.

Quale peccatum Sacrilegium sit.

S V M M A R I V M.

1. Sacrilegium ex genere suo est mortale. Aliquando fieri potest veniale.
2. Est peccatum omissionis, & commissionis, & qualiter contingat.
3. Item contingit hoc peccatum per excessum, & per defectum.
4. Aliquando hoc peccatum cum aliis coniungitur. Aliquando per se committitur.
5. Explicare debes in confessione qua sacrilegia commiseris.

1. **C**onstans est omnium sententia peccatum sacrilegij ex genere suo esse mortale. Tum quia excellenti virtuti opponitur, qualis est religio, tum quia grauem materiam habet, vt constare potest cuiuslibet discurranti per supradictas species sacrilegij. Solum est difficultas; an & quando sit veniale? Et quidem si sacrilegium committatur ex formali contempu rei factæ, nunquam veniale esse poterit, quantumcumque læsio rei factæ videatur leuissima; quia contempere sacrum,

D d
grauè

grate quid est & hæreticorum proprium. At si non ex formali contemptu, sed materiali res sacra offendatur, peccatum veniale esse poterit. Primo ex parte materie, vt si leuiter clericum percussus, leuiter rem è loco sacro fureris, leuiter rem voto promissam violes. Vsurpare autem iurisdictionem, tum in imponendo clerico tributum, tum in illo iudicando, aut ad iudicium trahendo, nunquam esse potest leuis materia, tamen minimum tributum sit, & minimum tempus, in quo à iudice seculari decineris; quia vt bene dicit Suarez tom. 1. de Religione, lib. 3. cap. 7. num. 2. non tam attenditur ibi quantitas tributi, aut temporis, pro quo iurisdictionis usurpatur quam usurpatio ipsa iurisdictionis, quæ per se res grauis est. Secundò fieri potest sacrilegium veniale ex defectu considerationis, & aduertentiæ: quod in omnibus peccatis commune est: sic Suar. *suprà*. Valentia 2. 2. *diffinit.* 6. *quæst.* 15. *punct.* 2. Lessius lib. 2. *de iustit.* cap. 45. *dub.* 4. n. 29. Bonacin. *disp.* 3. de primo decalog. *præcept.* *quæst.* 6. p. *unic.* num. 19.

2. Hoc peccatum esse potest omissionis, & commissionis, tamen frequenter commissionis sit. Valent. 2. 2. *diff.* 6. *quæst.* 15. p. 2. Suarez tom. 1. de Religione, tract. 3. lib. 3. cap. 7. num. 4. Percussio enim clerici, extractio delinquentis ex loco sacro vasorum sacrorum profanatio, templi destructio, & similia, peccata sunt commissionis, vt de se constat. At si reuerentiam debitam ex præcepto alicui rei sacra, vt imagini, aut Eucharistia omittas, peccatum omissionis facis, qualiter faciunt qui Eucharistia non se inclinant, cum adoranda proponitur, & sacerdotes, qui in sacratio repositam sine clausibus habent, iuxta text. in cap. *sancti de celebratione Missarum*. An autem sit propriè sacrilegium, vel aliud peccatum distinctum non recipere sacramenta tempore debito non satis constat. Videatur enim sacrilegium non esse, sicut non est sacrilegium omisso Missæ die festo, sed quoddam peccatum irreligiositatis circa Deum à sacrilegio distinctum. Adde sacrilegium debere committi circa rem sacram: at ubi datur omisso sacramenti, nulla est res sacra. Ergo nullum est sacrilegium, quod in læsione rei sacrae consistit. Nihilominus probabilius mihi videtur, sacrilegium esse; quia negari non potest ibi omitti aliquam reuerentiam debitam rebus sacris, scilicet sacramentis. Ergo talis omisso sacrilegium est: violas enim per omissionem rem sacram, quam sacramentorum receptione veneraris. Secus dicendum est in Exemplo de omissione Missæ præceptæ: hæc enim sacrilegium propriè non est, sed irreligiositas alterius rationis; quia in Missa non rem sacram sed Deum ipsum directè veneraris; ipsa enim est Dei veneratio, & supremus cultus.

4. Rursus hoc peccatum esse potest & per excessum, & per defectum; per excessum, si rem, quæ sacra non est, cultu sacro veneris, vt si vestibus non sacris pro sacris utaris, illisque venerationem sacratis vestibus debitam tribuas: si reliquias, vel imaginem alicuius hominis non approbat à Sede Apostolica pro sancto, publicè vt talem veneris, vel priuatim sine sufficiente fundamento: committis enim excessum in tali cultu: peccas ergo sacrilegij peccato per excessum; per defectum clara sunt exempla: nam percussio clerici, profanatio vasorum sacrorum, indigna sacramentorum susceptio, & similia sunt peccata per defectum, quia deficiis à cultu, quem talibus rebus sacris exhibere debebas.

4. Deinde hoc vitium sacrilegij aliquando cum aliis peccatis est coniunctum, aliquando per se solum committitur, quod in ordine ad confessionem est notandum. Nam sæpè cum iniustitia, vt in percussione clerici, sæpè cum intemperantia, vt in alio modo castitatis sit. Sæpè tamen solum sacrilegium patitur, vt si verberes clericum ipso consentiente, vel per laicum absque necessitate: si copulam maritalem habeas in Ecclesia absque necessitate: si vala sacra profanes, sacramenta indignè suscipias, in iis omnibus casibus sola malitia sacrilegij reperitur.

5. Denique in confessione non solum explicandum est, quoties commiseris sacrilegium, sed quæ sacrilegia fuerint; quia non solum in genere, sed in specie tenentis peccata commissa declarare: constat autem plura sacrilegia specie differre: quæ enim primo loco constitutum differunt à secundo, & tertio, iuxta distinctionem supra factam, quæ est generis in species non infimas, quare quodlibet ex illis generibus suas species habet. Aliud enim est sacrilegium commissum vulnerando clericum, aliud illud ad tribunal seculari ducendo, aliud tributum ei imponendo. Item aliud est sacrilegium, quo sacramenta violantur, & quo vestes, vasa sacra, & quod locus sacri per extractionem delinquentis, vel mercaturam, quo bona Ecclesiæ indebitè, vel usurpatur: tenentis ergo hæc omnia declarare: & notari; Bonac. *diff.* 3. de primo decalog. *præcept.* 9. 6. p. *unic.* in fine.

Quæ pœnæ sacrilegis sint impostæ, vel imponendæ.

S V M M A R I V M.

1. Explicatur quibus in casibus excommunicatio sit ipso iure imposta ob sacrilegium.
2. Sacrilegium est mixti fori, & pœna imponenda arbitraria est respectu a qualitate delicti.

1. Si loquamur de pœnis ipso facto impostis, nullæ habentur in iure extra casus statim referendos. Prima est sacrilegium commissum per spoliationem rerum sacratarum cum effractione templi: iuxta c. *conquesti* 22. de Sentent. excommunicat. ob quod sacrilegium excommunicatio incurritur, de cuius intelligentia satis dixi, cum de immunit. Ecclesiarum sermonem feci. Solum aduertor, res sacras comburas tamen tecum non alioquin excommunicacionem contrahere possis templi effractione; quia respectu damnificationis Ecclesiæ, & illius spoliacioni per accidens est, quod tecum res sacra ferat, vel quod illas comburas. Item si templum ipsum delitueris, & bona illius dissipaueris, clarum est in scripturis excommunicacione te comprehendi; quia verè spoliatus, & effragis: & in iis contentis Suarez 1. 5. de censur. *diff.* 22. *sect.* 2. num. 12. Lessius lib. 2. c. 45. *dub.* 4. n. 22. Secunda est, sacrilegium commissum ob violentas manus in clericum, ratione cuius contrahitur excommunicatio referatæ: cap. *si quis suadente* 17. q. 4. de cuius intelligentia satis dixi in tract. de excommunicat. *puncto de excommunicat. referatæ in decretis*. Tertia est de violentiis immunitatem Ecclesiasticam præcipue impositione tribunalium, & illorum extractione, qui ipso iure excommunicantur in bulla cœnæ Domini, vt latius iis: & tractat de immunit. Ecclesiæ. *diff.* Extra hos casus nulla est censura, nec pœna sacrilegis ipso iure annexa, & traditur Suarez, Lessius, Valentia, Azor, Bonacina, reliquique Doctores allegati.

2. Si autem de pœnis imponendis à iudice loquamur, latè eas expendunt Salzed. *pract.* e. 87. Decian. lib. 6. *pract. crispin.* cap. 33. Menochius de arbit. lib. 2. *casu* 384. Farinac. de iuris. 9. 172. n. 1. & 179. Hæc ergo Doctores primo statuunt hoc crimen sacrilegij esse mixti fori, & tam iudicem Ecclesiasticum, quam secularem de laico illud committente cognoscere posse ad præuentionem: sic Salzedo *ditto* c. 87. *ver. simit laicos* Petr. Gregor. *Syntag. iuris* lib. 33. cap. 15. num. 3. Farinac. num. 30. & 98. num. 132. & 156. Pœna autem imponenda arbitraria est pro qualitate delicti quod arbitrium extendi potest vsque ad pœnam mortis, si sacrilegium graue sit, quale esset furtum alicuius custodiæ, in quo sanctissimum sacramentum esset repositum, tamen ipsa minimi valoris fuerit: quia tunc non attenditur tam qualitas furri, quam sacrilegij: sic Lat. in *pract. S. sacrilegium*, n. 4. Petr. Gregor. *suprà* n. 3. Decian. cap. 33. n. 14. & 21. Menoch. *total. casu* 389. Farinac. 9. 172. n. 12. Anton. Gom. 1. 3. *variar. cap.* 5. n. 11. & probat manifestè lex. *Sacrilegij pœnam*, ff. *Ad leg. tul. peculatus* 1. ibi: sacrilegij pœnam debet præconful pro qualitate personæ, proque rei conditione, & temporis, & ætatis, & sexus, vel seueris, vel clementius statuere. Ecce qua ratione augenda, vel minuenda pœna est arbitrio iudicis. Quod autem neque ad mortem extendi possit constat ex verbis, quæ immediatè subiungit. Et scio (inquit) multos etiam ad bestias damnasse sacrilegos nonnullos etiam viuos exussisse, alios vero in furca suspendisse.

DISPUTATIO III.

De Simonia crimine Religioni opposito.

Lacuit de hoc crimine etiam, sacrilegium sit specialem dispensationem instituere: quia de illo specialiter iure tractant, vt constat titulo de Simonia in decretal. & in decret. *causa* 1. per *quæstiones sequentes*. Et in leg. nostri regni, titulo 17. *part.* 1. Item Theologi cum D. Thom. 2. 2. q. 100. & cum Magist. 4. *distinct.* 25. Summi illæ verbo simonia: & alij in dicto referendi.

Simonia vitium est religioni oppositum, in quo indignè res spirituales pertrahantur, ex quibus alix sunt per se spirituales vt sacramenta, dona supernaturalia, &c. Alix spirituales annexæ, vt beneficia Ecclesiastica. De his omnibus, qua ratione simonia committatur hæc præsentis Disputacionis declarare intendimus.